

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Příčiny významných příjmových nerovností v Peru a možnosti řešení

(diplomová práce)

Autor: Bc. Kristýna Zbořilová

Vedoucí práce: Ing. Jiří Sejkora, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Příčiny významných příjmových nerovností v Peru a možnosti řešení“ vypracovala samostatně s použitím pramenů, na které odkazuji v přiloženém seznamu.

V Praze dne

... ..

podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, Ing. Jiřímu Sejkorovi, Ph.D., za cenné rady, trpělivost, ochotný přístup a čas věnovaný této diplomové práci.

Obsah

Úvod.....	1
1. Základní východiska.....	3
1.1 Druhy nerovností a vztahy mezi nimi	3
1.2 Měření nerovností.....	9
1.3 Ekonomické příčiny příjmových nerovností	13
1.4 Lidský kapitál jako příčina příjmových nerovností.....	17
1.5 Instituce jako příčina příjmových nerovností.....	23
2. Příčiny příjmových nerovností v Peru.....	28
2.1 Období kolonizace.....	28
2.2 Války za nezávislost a období peruánského „místokrálovství“	34
2.3 Formování Peru	39
2.4 Peru ve 20. století	45
2.5 Peru ve 21. století	51
3. Možnosti řešení.....	57
Závěr	63
Seznam použitých zdrojů	65

Seznam grafů

Graf 1: Lorenzova křivka.....	10
Graf 2: Giniho koeficient	11
Graf 3: Kuznětsova křivka	16
Graf 4: Korupce v Latinské Americe a Karibiku (v %).....	27
Graf 5: Hierarchická struktura společnosti v období kolonizace	33
Graf 6: Giniho koeficient Peru v období 1997-2017	52
Graf 7: Veřejné výdaje Bolívie, Brazílie a Peru na vzdělání, v procentech HDP	61

Seznam zkratek

Zkratka	Cizojazyčný název	Český název
CAN	Comisión de Alto Nivel Anticorrupción -	-
CEDLAS	El Centro de Estudios Distributivos, Laborales y Sociales	-
EU	European Union	Evropská unie
HDP	-	Hrubý domácí produkt
ILO	International Labour Organization	Mezinárodní organizace práce
IMF	International Monetary Fund	Mezinárodní měnový fond
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
SIS	Sistema Integral de Salud	-
USA	United States of America	Spojené státy americké

Úvod

Příjmová nerovnost přetrvává ve společnosti již od dávné minulosti a v dnešní době je vázána především na rozvojové země. Problematika se tedy týká i Peru, kde příjmová disparita bývá spojována s kolonizací, jejíž instituce prohloubily příjmovou nerovnost, která v zemi přetrvává až dodnes. Acemoglu a Robinson uvádějí, že před kolonizací byl průměrný příjem Španělů pravděpodobně menší než dvojnásobek příjmů občanů Incké říše. Naopak v devatenáctém a dvacátém století existoval mnohem větší rozdíl v příjmech mezi Španělskem a Peru. Doplnují, že v dnešní době je průměrný Španěl více než šestkrát bohatší než průměrný peruánský obyvatel.¹ Dále během kolonizace došlo k rozčlenění společnosti na základě hierarchické struktury, přičemž domorodé obyvatelstvo bylo na konci společenského žebříčku. Místní lidé se po mnoho let nemohli účastnit politického dění, převládal nerovný přístup ke vzdělání a zdravotní péči. Tyto skutečnosti v zemi rozvíjely diskriminaci. Peru také po mnoho let bojuje s korupcí.

Ačkoliv se situace postupně zlepšuje a peruánská vláda se snaží míru příjmové nerovnosti snížit, tento problém, v poměrně velké míře, přetrvává. Chudinské oblasti v okolí velkých měst a nelegální obchod jsou stále oblastmi, na které je potřeba se zaměřit. Příjmová nerovnost následně také brzdí ekonomický růst. Dostupnost Giniho koeficientu je poměrně omezená, protože jeho údaje jsou uváděny až od roku 1997. V roce 2017 dosahoval hodnoty 0,43², což je v rámci Latinské Ameriky přijatelné číslo (např. Brazílie – 0,51; Kolumbie 0,5)³. Nicméně v porovnání s vyspělými zeměmi je zde velký prostor pro zlepšení. Například Giniho koeficient České republiky dosahoval v roce 2015 hodnoty 0,26.⁴

¹ ACEMOGLU, Daron a James A. ROBINSON. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty* [online]. New York: Crown Publishing Group, 2012 [cit. 2019-12-03]. ISBN 978-0-307-71923-2. Dostupné z: <http://norayr.am/collections/books/Why-Nations-Fail-Daron-Acemoglu.pdf>, s. 66

² THE WORLD BANK. *GINI index (World Bank estimate) - Peru* [online]. © 2019 The World Bank Group [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2017&locations=PE&start=1997>

³ STATISTA. *Income distribution inequality based on Gini coefficient in Latin America as of 2017, by country* [online]. [cit. 2019-12-03]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/980285/income-distribution-gini-coefficient-latin-america-caribbean-country/>

⁴ WORLD BANK. *GINI index (World Bank estimate): Czech Republic* [online]. ©2019 [cit. 2019-12-03]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>

Cílem mojí diplomové práce je **zjištění příčin významných příjmových nerovností v Peru a následné navržení možných řešení těchto příčin nerovností**. K dosažení cíle bude využita historicko-logická metoda a deskripce.

Práce je strukturována do třech hlavních kapitol, které dále obsahují další podkapitoly. První kapitola se zabývá obecně nerovností. Na začátku je definovaná nerovnost a následně jsou uvedeny její druhy, které spolu souvisí a různě se propojují, což většinou následně způsobuje příjmovou nerovnost. V rámci další podkapitoly jsou nastíněny způsoby měření příjmové nerovnosti, kde je zmíněna Lorenzova křivka, Giniho koeficient a index chudoby. V následujících třech podkapitolách jsou příčiny příjmových nerovností rozděleny z pohledu ekonomického, sociálního a institucionálního.

Druhá kapitola se zaměřuje již na příčiny příjmových nerovností v Peru. V této části byla použita historicko-logická metoda a dochází zde ke zmapování příčin z historie. Historie země je velmi bohatá a její počátek se datuje od tří tisíc let před našim letopočtem. Pro co nejlepší zmapování příčin příjmových nerovností je druhá kapitola zaměřena právě na období od počátku kolonizace až do současnosti. Její podkapitoly jsou rozděleny chronologicky, dle různých historických období, kterými si Peru procházelo.

Poslední kapitola se týká navrhovaných možností řešení. V rámci této kapitoly je představen vládní národní plán Světové banky pro období 2016-2021, který se zaměřuje na čtyři strategické oblasti a cíle. Následně jsou tyto cíle rozvinuty autorkou.

Nutno zmínit, že dostupnost zdrojů týkající se tohoto tématu je poměrně omezená, takže v rámci práce jsou využity publikace v anglickém, španělském a českém jazyce.

1. Základní východiska

Předmětem první kapitoly je vysvětlení pojmu příjmová nerovnost a její měření. V rámci kapitoly jsou uvedeny druhy nerovností, které spolu souvisejí a následně vyúsťují v příjmovou nerovnost. Dále se zaměřuje na příčiny příjmových nerovností, a to z pohledu ekonomického, institucionálního a sociálního. Kapitola obsahuje východiska, na jejichž základě je zpracována druhá kapitola.

1.1 Druhy nerovností a vztahy mezi nimi

Nerovnost lze považovat za jev, který se ve společnosti vyskytuje již od počátku lidského bytí. Existuje mnoho definic, ovšem Wendell společným prvkem rozumí míru rozdílu mezi dvěma nebo více jednotlivci, populacemi nebo skupinami lidí, kde za klíčový faktor považuje specifické charakteristiky, jako například příjem nebo vzdělání.⁵ Dále uvádí, že pokud dva srovnávané prvky jsou z určitého hlediska stejné, jsou považovány za rovné. Čím více jsou rozdílné, tím větší je stupeň nerovnosti. Podotýká, že v minulosti, zejména ve středověku, byla nerovnost spojována s mocí a prestiží, které byly stanoveny zcela zákonně již při narození jedince do dané společnosti. Později, během industrializace, došlo k hierarchickému členění společenství lidí na základě jejich majetku, přičemž ale byl možný postup do vyšších hierarchických vrstev. Právě teorie Jeana Jaquese Rousseau předpokládá, že nerovnost se objevila ve společnosti poté, co lidé měli možnost mít vlastní majetek.⁶

Nerovnost nemusí být vždy špatná, protože určitá rozdílnost příjmů mezi jednotlivci může být zdravým výsledkem rozdílů v ambicích, motivaci nebo ochotě pracovat. Birdsall rozlišuje **konstruktivní a destruktivní nerovnost**. Konstruktivní nerovnost chápe jako pozitivní, protože odráží rozdílné reakce jednotlivců na rovné příležitosti, takže je v souladu s účinným přidělováním zdrojů v ekonomice.⁷ Konstruktivní nerovnost také poskytuje pobídky k mobilitě a odměňuje vysokou produktivitu. Nerovnost příjmu ve společnosti s rovnými příležitostmi lze považovat za

⁵ WENDELL, Bell. A Conceptual Analysis of Equality and Equity in Evolutionary Perspective. *Yale University* [online]. 1986 [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/194659923/C1A4399EE0E34E4BPQ/4?accountid=17203>

⁶ MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Základy sociologie. ISBN 80-85850-61-3, s. 17

⁷ BIRDSALL, Nancy. Inequality and Global Coordination. *Carnegie: Endowment for International Peace* [online]. Washington, DC, 18.12.1998 [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/1998/12/18/inequality-and-global-coordination-pub-42>

konstruktivní, což následně přispívá k efektivnímu využívání zdrojů, růstu a snižování chudoby. Naopak v případě destruktivní nerovnosti Birdshall uvádí, že znásobuje privilegia již bohatých a blokuje produktivní potenciál méně bohatých.⁸ Dále upozorňuje, že tím se implikuje ekonomická neefektivnost a snižuje se potenciální růst ekonomiky. Dále podotýká, že destruktivní nerovnost má obvykle podobu přetrvávajících rozdílů v přístupu k aktivům, která generují příjem. Nejedná se pouze o půdu a finanční aktiva, ale také o přístup ke vzdělání a kvalitní zdravotní péči. Dodává, že tato nerovnost často bývá spojována s přetrvávající chudobou a nízkou mobilitou určitých skupin ve společnosti.

Mareš ve svojí knize Sociologie nerovnosti a chudoby pohlíží na sociální nerovnost dvěma způsoby – první pohled zahrnuje předpoklad, že nerovnost je výsledek společenského fungování, zatímco druhým pohledem je předpoklad, že tento jev se vyskytuje pouze ve specifických společnostech.⁹ Za specifickou společnost dále považuje uskupení lidí fungující na základě společenských tříd. Předpokládá, že k rozdělení dochází především kvůli vlastněnému majetku, přičemž lidé jej vlastníci jsou ve výhodě oproti lidem, kteří disponují pouze svojí pracovní silou. Je náročné stanovit, podle čeho posuzovat nerovnost, proto je nutností vycházet z měřitelných informací. Mareš rozdělil nerovnost do následujících skupin: příjmová nerovnost, nerovnost bohatství, nerovnost lidského kapitálu, nerovnost ve vzdělání, nerovnost statusová a nerovnost v rozdělení vlivu a moci.

Příjem a bohatství představují základní zdroje obyvatelstva. Keeley vysvětluje problematiku rozdílu mezi bohatstvím a příjmem a uvádí, že ačkoliv se na první pohled může zdát, že se jedná o dva stejné pojmy, ve skutečnosti tomu tak není. Příjmem se totiž rozumí tok peněz, který se dostává do domácností od zaměstnavatelů nebo prostřednictvím vlastního podniku, státních dávek a nájemného z nemovitostí. V případě bohatství se jedná o úspory lidí, které jsou mnohdy větší než příjmy, a které jsou ve společnosti rozděleny poměrně nerovnoměrně.¹⁰ Castelló a Doménech

⁸ BIRDSALL, Nancy. *The World is not Flat: Inequality and Injustice in our Global Economy: WIDER Annual Lecture 9* [online]. Helsinki, Finland: UNU World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER), 2006 [cit. 2019-11-16]. ISBN 92-9190-825-8. ISSN 1455-3082. Dostupné z:

https://www.cgdev.org/sites/default/files/archive/doc/commentary/speeches/Birdsall_WIDERpaper.pdf, s. 7-8

⁹ MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby*, s. 14-27

¹⁰ KEELEY, Brian. *Income Inequality: The Gap between Rich and Poor, OECD Insights* [online]. Paris: OECD Publishing, 2015 [cit. 2019-06-26]. ISBN 978-92-64-24601-0. ISSN 1993-6753. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264246010-en>, s. 18-21

uvádí, že bohatství je těžko měřitelné, neboť se měří pro relativně dlouhé období a pro velký počet zemí, proto většina empirických studií využívá spíše nerovnost v rozdělení příjmů.¹¹ Rozdělení bohatství ztotožňují s rozdělením půdy a tvrdí, že bohatství představuje důležitou veličinu, ovšem z pohledu měřitelnosti záleží více na příjmech, které jsou lepším ukazatelem každodenních ekonomických zdrojů lidí. V rozvojových zemích existují velké rozdíly mezi životem ve městě a na vesnici. Města se totiž stále více snaží zapojit do globalizace, zatímco život na vesnicích se v čase téměř nemění. Právě tyto dva rozdílné způsoby života považují Castelló a Doménech za hlavní důvod celkových nerovností v rozvojových zemích.

Keeley vidí problém v pracovních podmínkách chudých zemí, a to především z hlediska formálnosti práce. Poukazuje na fakt, že lidé jsou totiž mnohdy zaměstnání neformálně, bez písemných pracovních smluv, tudíž i za horších pracovních podmínek. Zaměstnavatelé tyto zaměstnance platí méně, než by odpovídalo smluvnímu ujednání. Pracovníci nemají příležitost účastnit se různých školení, a tedy si zvýšit svoji kvalifikaci. Zaměstnavatelé jsou nepředvídatelní, proto se často stává, že se zaměstnanci ocitnou náhle bez příjmu.¹² Existuje řada mezinárodních definic pro neformálnost práce. OECD uvádí, že podle právní definice CEDLAS a Světové banky je neformální pracovník ten, kdo nemá právo na důchod při odchodu do důchodu. Podle „produktivní“ definice je pracovník zaměstnán neformálně, pokud pracuje ve firmě s pěti nebo méně zaměstnanci, je osobou samostatně výdělečně činnou v neodborném odvětví nebo má nulový příjem.¹³

Birdsall podotýká, že příjmové nerovnosti, a to hlavně v latinskoamerických zemích, zapříčinila demokracie, protože kvůli ní dochází k nerovnoměrnému rozdělování příjmů mezi regiony.¹⁴ Na druhou stranu Simpson uvádí, že existují i názory, které na demokracii pohlíží pozitivně. Pokud je totiž ve společnosti málo demokratických práv, veškeré zdroje jdou do rukou elity, která je využije ve svůj ekonomický prospěch. Příjmová nerovnost bude klesat pouze v případě, že se politická

¹¹ CASTELLÓ, Amparo, and Rafael DOMÉNECH. *Human Capital Inequality and Economic Growth: Some New Evidence*. The Economic Journal 112, no. 478 (2002): C187-200. <http://www.jstor.org/stable/798367>, s. C187

¹² KEELEY, Brian. *Income Inequality: The Gap between Rich and Poor*, *OECD Insights* [online], s. 37-38

¹³ OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment* [online]. Paris: OECD Development Pathways, OECD Publishing, 2015 [cit. 2019-11-10]. ISBN 978-92-64-24327-9. ISSN 2308-7358. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264243279-en>, s.78

¹⁴ BIRDSALL, Nancy. *Life is Unfair: Inequality in the World*, *Foreign Policy*, No. 111 (Summer 1998) [online]. 1998 [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/c0e5/0737f0b5cb4f23304fdd865e488e94e6cabf.pdf>, s. 1

participace rozšíří i mezi ostatní občany. Právě konkurenci mezi politickými stranami považuje Simpson za důležitou, protože poskytuje příležitost k přijetí účinných politických opatření nejen proti nerovnosti. Navíc právo vzniku politické opozice posiluje znevýhodněné skupiny.¹⁵

Castelló a Doménech upozorňují, že nerovnoměrné rozdělení příjmů a půdy není vždy dostatečným měřítkem k určení bohatství lidí. Za velmi důležitou proměnnou považují **lidský kapitál**, který představuje významnou determinantu bohatství a růstu.¹⁶ Mackenbach a kol. spojují rozvoj lidského kapitálu se **zdravotním stavem**. Podotýkají, že lidé, kteří dosáhli nižšího vzdělání, nižší profesní třídy nebo nižší úrovně příjmů, mají tendenci umírat v mladším věku a během jejich kratších životů dochází k mnoha zdravotním komplikacím.¹⁷ Dále uvádí, že tento fakt vede k velkým rozdílům v očekávané délce života mezi socioekonomickými skupinami. Socioekonomické nerovnosti ve zdravotních podmínkách znamenají značnou ztrátu sociálního a hospodářského blahobytu. V odborné literatuře se v souvislosti se sociální nerovností pojí i **vzdělání**. Mareš považuje vzdělání za nástroj, jehož prostřednictvím by mohlo dojít k větší rovnosti lidí, protože umožňuje studentům dosáhnout určitých dovedností a vědomostí, díky kterým mohou dosáhnout vyššího postavení.¹⁸ Na druhou stranu si uvědomuje, že vzdělání přispívá i k nerovnostem, neboť školství v moderní společnosti nabízí vědomosti, které jsou žádoucí pro průmysl a zároveň učí své studenty respektu k autoritě, čímž v nich může rozvíjet dojem sociální bezmoci. Mareš vnímá jako další problém prestiž školních institucí, které jsou navštěvovány studenty z bohatých rodin a pokles úrovně škol, kam chodí potomci z chudých rodin. Za hlavní příčinu považuje rozdílné materiální zaopatření škol, kvalitu kantorů a vzájemné působení učitelů a studentů. Potomci chudých rodin nemají možnost navštěvovat prestižní vzdělávací instituce, čímž klesají jejich šance na zvýšení kvalifikace. Podotýká, že návštěva prestižních škol má charakter společenské dědičnosti, protože na nich studují hlavně ratolesti absolventů, takže kvalifikace lidského kapitálu závisí především na rodině, kam se jedinec narodí. Chudé rodiny nemají možnost poskytnout svým dětem kvalitní vzdělání a materiální základ pro

¹⁵ SIMPSON, Miles. *Political Rights and Income Inequality: A Cross-National Test*. American Sociological Review 55, no. 5 (1990): 682-93. <http://www.jstor.org/stable/2095864>, s. 689

¹⁶ CASTELLÓ, Amparo, and Rafael DOMÉNECH. *Human Capital Inequality and Economic Growth: Some New Evidence*, s. C187-C188

¹⁷ MACKENBACH, Johan, Gwenn MENVIELLE, Domantas JASILIONIS a Rianne DE GELDER. *Measuring Educational Inequalities in Mortality Statistics: OECD Statistics Working Papers 2015/08* [online]. In: OECD Statistics Working Papers, 2015 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.1787/5jrqp182zs-en>, s.8

¹⁸ MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby*, s. 36-37

získání znalostí. Děti z chudých rodin, dle Mareše, mají i jiný způsob mluvy a vyjadřování, než je tomu u jejich vrstevníků z vyšších sociálních tříd, což poté ovlivňuje školní hodnocení. Upřesňuje, že v chudých rodinách je řeč považována za prostředek k vyjádření praktických situací a není využívána k rozhovorům týkajících se abstraktních pojmů, hodnot a norem. Potomci vyšších tříd jsou tedy schopnější ve formulaci svých myšlenek, v chápání probírané látky a diskuzí na různá témata.¹⁹

Ridgeway zdůrazňuje, že je důležité správně rozumět **statusům ve společnosti**, protože mnohdy jsou závažnější nerovnosti založené na úctě a respektu než nerovnosti založené na zdrojích a moci.²⁰ Poukazuje na to, že ve společnosti existují přesvědčení o tom, které skupiny jsou „lepší“, a které „horší“, čímž vznikají skupinové rozdíly, které dále generují materiální výhody díky členství v žádoucí skupině. Upozorňuje, že přístup k jednotlivcům založený na základě tohoto rozdělení zkresluje hodnocení způsobilosti a vhodnosti stát se autoritou, což vyvolává odpor vůči statusovému rozdělení ze strany členů skupin s nízkým statusem. Za nejčastější příčiny statusových rozdílů považuje pohlaví, rasu a životní styl. Samuelson vnímá za nejčastější formu statusové diskriminace vyloučení určitých skupin ze zaměstnání a bydlení. Dle něj se tento způsob omezování týká především lidí, kteří jsou rozdílní z hlediska rasy.²¹ Jako příklad uvádí americké dělníky černé rasy po tom, co bylo zrušeno otroctví. Tito obyvatelé byli legálně svobodní a podléhali americkým zákonům jako všichni ostatní, přesto ale byly jejich mzdy hluboko pod výdělky lidí bílé rasy. K tomuto docházelo kvůli nižšímu vzdělání, přičemž následně byli automaticky vyloučeni ze strany odborů, místních zákonů a zvyků jakožto možní kandidáti na určitá pracovní místa. Samuelson dále podotýká, že lidé, kteří žijí v chudých oblastech, nemají přístup ke kvalitnímu vzdělání, popřípadě soukromému vzdělání, které by jim umožnilo získat vědomosti a dovednosti pro vysoce placená pracovní místa. Poté akceptují pracovní místa, na která je vyžadována nízká kvalifikace, takže mají velmi nízké mzdy, protože menšiny jsou vyloučeny z prestižních pracovních míst.²²

¹⁹ MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby*, s. 36-37

²⁰ RIDGEWAY, Cecilia L. Why Status Matters for Inequality. *American Sociological Review* 79, no. 1 (2014): 1-16. <http://www.jstor.org/stable/43187523>, s. 1

²¹ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Economics*. 19th ed. New York: McGraw-Hill Education, 2009. ISBN 978-0-07-351129-0. s. 261

²² SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Economics*, s. 261

Beaumont se zaměřuje na **nerovnost v rozdělení moci a vlivu**, která často bývá označována jako politická diferenciace. Za hlavní příčinu této nerovnosti považuje fakt, že mnoho důležitých úkonů týkajících se politické participace, je nerovnoměrně rozděleno mezi rodiny, městské čtvrti a sociální třídy.²³ Dále podotýká, že mladí lidé získávají politické zdroje a postavení na základě svého socioekonomického zařazení, což narušuje politickou rovnost a omezuje politické možnosti ostatních členů dané společnosti. Ezrow poukazuje na propojenost politické nerovnosti s ekonomickou nerovností, jelikož politici upřednostňují především zájmy malých zámožných skupin, čímž je posilován politický vliv elit. Na druhé straně stojí občané, kteří nejsou členy zámožné skupiny, takže se v politice mohou angažovat pouze zřídka.²⁴ Ezrow dále tvrdí, že v zemích s vysokou úrovní ekonomické nerovnosti existuje větší pravděpodobnost, že politické elity reprezentují politické postoje bohatých občanů. Tento fakt vede k šíření jak ekonomické, tak politické nerovnosti. Naopak společnosti, ve kterých jsou příjmy rozděleny rovnoměrně, jsou s větší pravděpodobností spojeny s politickou rovností.

²³ BEAUMONT, Elizabeth. *Promoting Political Agency, Addressing Political Inequality: A Multilevel Model of Internal Political Efficacy*. *The Journal of Politics* 73, no. 1 (2011): 216-31. doi: 10.1017/s0022381610000976, s. 216

²⁴ EZROW, Lawrence. *Do economic inequality and political inequality go together?*

1.2 Měření nerovností

Todaro a Smith uvádějí, že ekonomové nejčastěji využívají k měření nerovností míru rozdělení příjmů. Podotýkají, že není pohlíženo na to, jakým způsobem lidé finance obdrželi, ale záleží na tom, kolik peněz každý dostane bez ohledu na to, zda byl příjem získán prostřednictvím zaměstnání nebo pochází z jiných zdrojů.²⁵ Kliková a Kotlán kladou důraz na to, že rovnoměrná distribuční politika by měla fungovat tak, aby nedocházelo k bezdůvodným diferenciacím společnosti.²⁶ Podotýkají, že každý jedinec disponuje jinými vědomostmi a dovednostmi a také rozdílnou skladbou bohatství, což zapříčiňuje příjmovou a majetkovou rozdílnost mezi lidmi.

Kliková a Kotlán pro znázornění distribuce příjmů ve společnosti využili tyto základní přístupy:²⁷

- Lorenzova křivka,
- Giniho koeficient,
- index chudoby.

Todaro a Smith vysvětlují **Lorenzovu křivku**, která umožňuje statisticky analyzovat osobní příjmy (viz Graf 1). Počty domácností přijímající příjmy jsou zobrazeny na vodorovné ose v kumulativních procentech. Svislá osa znázorňuje podíl celkových příjmů, které obdrží každé procento domácností. Celý graf je uzavřen ve čtverci, kde je nakreslena uhlopříčka, která zobrazuje dokonalou rovnost v rozdělení velikosti příjmů. Čím více se Lorenzova křivka odkloní od přímky rovnosti, tím větší existuje ve společnosti nerovnost. Žádná země nevykazuje dokonalou rovnost ani dokonalou nerovnost v rozdělení příjmů, což znamená, že Lorenzovy křivky všech zemí budou ležet vpravo od přímky rovnosti tak, jak je možné vidět v Grafu 1.²⁸

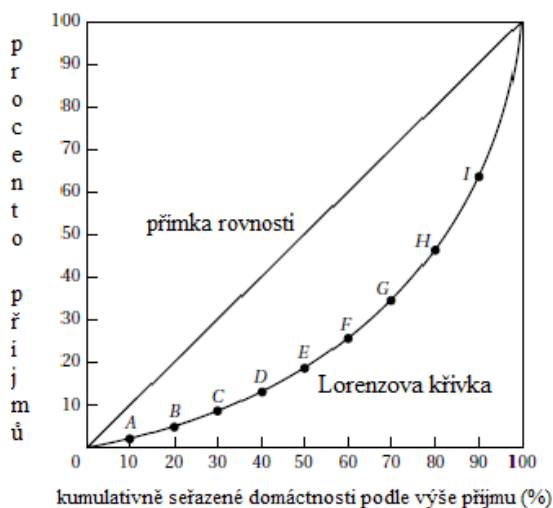
²⁵ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*. 11th edition. USA: Pearson, 2012. ISBN 978-0-13-801388-2, s. 204

²⁶ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*. Aktualizované vydání. Praha: Sokrates, 2003. ISBN 978-80-86572-04-8, s. 214-215

²⁷ Dále také zmiňují Robin Hood index, který porovnává, jak by se změnila situace příjmů, kdyby čisté jmění nejbohatších osob v zemi bylo přerozděleno mezi chudé obyvatelstvo.

²⁸ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 206-207

Graf 1: Lorenzova křivka

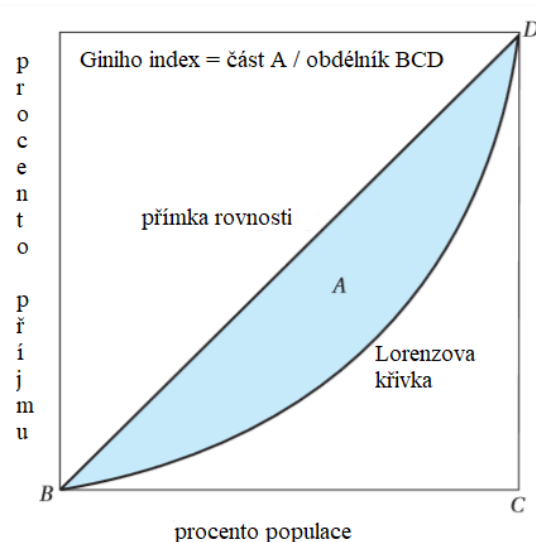
Zdroj: TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*. 11th edition; upraveno autorkou

Giniho koeficient byl definován italským ekonomem a statistikem Corradem Ginim na počátku 20. století. Základní princip koeficientu je následující – hodnota nula reprezentuje společnost, kde každý má stejný příjem, a tedy neexistuje příjmová nerovnost. Hodnota jedna znázorňuje společnost, kde pouze jeden člověk má veškerý příjem, čímž dochází k maximální příjmové nerovnosti.²⁹ Todaro a Smith vysvětlují propojenost Giniho indexu a Lorenzovy křivky. Uvádí, že Giniho koeficient lze vypočítat jako poměr plochy mezi uhlopříčkou a Lorenzovou křivkou děleno celkovou plochou trojúhelníku, ve kterém leží křivka (viz Graf 2). Dále tvrdí, že Giniho koeficient se u zemí s velmi nerovnoměrně rozdělenými příjmy obvykle pohybuje mezi hodnotami 0,50 a 0,70. Státy, které mají relativně stejné rozdělení příjmů, mají hodnotu Giniho koeficientu většinou od 0,20 do 0,35.³⁰

²⁹ KEELEY, Brian. *Income Inequality: The Gap between Rich and Poor*, s. 22

³⁰ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 208

Graf 2: Giniho koeficient

Zdroj: TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*. 11th edition; upraveno autorkou

Vandivier v rámci Giniho koeficientu zmiňuje také **Gatsbyho křivku**, která předpokládá, že země trpící příjmovou nerovností jsou nejméně sociálně mobilní. Ilustruje souvislost mezi koncentrací bohatství v jedné generaci a schopností lidí v následující generaci, pohybovat se po stejném ekonomickém žebříčku ve srovnání se svými rodiči.³¹ Zmiňuje, že Gatsbyho křivka nastiňuje, že u dětí z chudých rodin, které žijí v zemích, kde je příjmová nerovnost poměrně velká, je méně pravděpodobné zlepšení ekonomické situace v dospělosti. Dále Vandivier vysvětluje, že křivka je zobrazována pomocí dvou os – na vodorovné ose se nachází Giniho koeficient a na svislou osu se nanáší mezigenerační elasticita příjmu, tzn. o kolik procent nárůst příjmů otce ovlivní očekávaný příjem jeho potomka. Čím vyšší toto číslo je, tím nižší je sociální mobilita.³²

Kliková a Kotlán vysvětlují, že **index chudoby** zobrazuje, kolik procent obyvatelstva v zemi lze definovat jako obyvatelstvo žijící v chudobě.³³ Následně zmiňují, že chudobu lze chápat jako minimální obnos příjmů, který pokryje základní výdaje nutné k přežití jedince. Hagennars a Klaas

³¹ VANDIVIER, David. What is The Great Gatsby Curve? *The White House: President Barack Obama* [online]. 11.6.2013 [cit. 2019-08-05]. Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2013/06/11/what-great-gatsby-curve>

³² KRUGMAN, Paul. The Great Gatsby Curve. *The New York Times* [online]. 15.1.2012 [cit. 2019-08-05]. Dostupné z: <https://krugman.blogs.nytimes.com/2012/01/15/the-great-gatsby-curve/>

³³ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, s. 217

si uvědomují, že definic chudoby existuje mnoho, proto je rozčlenili do tří následujících kategorií:³⁴

- chudoba představující absolutní minimum k životu,
- chudoba, kdy jedinec má pocit, že má méně než ostatní,
- a chudoba, kdy jedinec cítí, že stále nemá dost.

Dále zmiňují, že první kategorie zahrnuje definici absolutní chudoby, druhá představuje definici relativní chudoby a třetí může být jak absolutní, tak relativní. Keeley uvádí, že za hranici chudoby je nejčastěji považován příjem, s nímž si domácnosti nemohou dovolit základní koš zboží a služeb a dodává, že tato forma chudoby bývá označována jako absolutní chudoba.³⁵ Následně zmiňuje, že neznámějším a nejvíce používaným ukazatelem absolutní nebo extrémní chudoby je dolar na den ve smyslu parity kupní síly. Poukazuje na náročnost těchto výpočtů a vysvětluje, že v základu se pohlíží na to, kolik by člověk potřeboval místní měny k nákupu věci, která stojí jeden dolar v USA. Keeley říká, že hranice chudoby se stále posouvá, v roce 2015 byla stanovena na 1,90 dolaru na den. V případě vyspělých zemí považuje za užitečnější teorii relativní chudoby, kde se využívají relativní měřítka a lidé jsou srovnáváni s ostatními lidmi ve společnosti. Hagenaars a Klaas zmiňují, že v případě třetí kategorie se pozorují úrovně příjmů, které lidé považují za dostačující v rámci svojí domácnosti.³⁶

³⁴ HAGENAARS, Aldi, and KLAAS De Vos. *The Definition and Measurement of Poverty*. The Journal of Human Resources 23, no. 2 (1988): 211-21. doi:10.2307/145776, Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/145776>, s. 212

³⁵ KEELEY, Brian. *Income Inequality: The Gap between Rich and Poor*, s. 25-27

³⁶ HAGENAARS, Aldi, and KLAAS De Vos. *The Definition and Measurement of Poverty*, s. 215-216

1.3 Ekonomické příčiny příjmových nerovností

Mezi ekonomické příčiny příjmové nerovnosti lze zahrnout mnoho faktorů. Mezinárodní měnový fond uvádí, že velký vliv na ni má monetární a fiskální politika a s nimi spojený systém daní a transferů, globalizace obchodu a technologický pokrok.³⁷ Tsounta a Osueke dále poukazují na rozdílné názory v případě efektu inflace a ekonomického růstu.³⁸

Gupta, Keen, Clements a Mooij zaujímají stanovisko, že **fiskální politika státu** může být účinným nástrojem k dosažení redistribučních cílů vlády. Tvrdí, že vláda může ovlivnit životní podmínky domácností prostřednictvím jak peněžních plateb, jako jsou daně a transfery, tak poskytováním nepeněžních příspěvků, jako je bezplatné vzdělávání nebo zdravotnické služby.³⁹ Na druhou stranu ale zmiňují, že některé daňové a výdajové politiky mohou narušit pobídky a snížit ekonomickou účinnost, proto by tvůrci politik měli každý plán pečlivě zvážit, aby tyto negativní účinky minimalizovali. Za účinný nástroj považují různé programy sociální pomoci a odborná školení, která zvýší zájem obyvatel o návrat do práce. Následně se zaměřují i na **redistribuční politiku**, o které tvrdí, že přispívá ke zvýšení efektivity na finančním trhu. Jako problematické vidí nedostatečný přístup chudých domácností k úvěrům, což jim brání ve financování vzdělání. Následně uvádějí, že vláda může posílit spravedlnost i účinnost akumulace lidského kapitálu, pokud poskytne finance na vzdělání nižším vrstvám.

Pro Keeleyho je důležitým pojmem této problematiky disponibilní příjem, který vysvětluje jako příjem domácností po zaplacení daní a připočtení státních transferů. Tvrdí, že **daně a transfery** výrazně snižují nerovnost v příjmech, a to proto, protože pracovníci s vyššími mzdami platí vyšší daně než pracovníci s nižšími mzdami.⁴⁰ Následně dodává, že zaměstnanci s nižší mzdou dostávají větší podporu od státu. Podotýká, že právě tyto systémy daní a transferů společně hrají velkou roli při snižování příjmové nerovnosti. Todaro a Smith se věnují i progresivním daním z příjmu, které jsou nastaveny tak, aby zasáhly co největší procento skupin s vyššími příjmy. Za problém považují

³⁷ DABLA-NORRIS, Era, Kalpana KOCHHAR, Nujin SUPHAPHIPHAT, Frantisek RICKA a Evridiki TSOUNTA. *Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective* [online]. International Monetary Fund, June 2015 [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1513.pdf>

³⁸ TSOUNTA, Evridiki a Anayochukwu I. OSUEKE. What is Behind Latin America's Declining Income Inequality? In: *IMF Working Paper* [online]. International Monetary Fund, July 2014 [cit. 2019-08-14]. Dostupné z: https://www-elibrary-imf-org.zdroje.vse.cz/doc/IMF001/21487-9781498378581/21487-9781498378581/Other_formats/Source_PDF/21487-9781498305082.pdf

³⁹ GUPTA, Sanjeev a Michael KEEN, CLEMENTS, Benedict a Ruud de MOOIJ, ed. *Inequality and Fiscal Policy* [online], s. 3

⁴⁰ KEELEY, Brian. *Income Inequality: The Gap between Rich and Poor*, s. 53

jejich zavedení v rozvojových zemích, kde existuje značná rozdílnost mezi oficiálním stanoviskem a praxí.⁴¹ Uvádějí, že **progresivní daňová struktura** se totiž mnohdy ukazuje spíše jako regresivní v tom, že nižší a střední vrstvy obyvatelstva nakonec zaplatí poměrně větší podíl svých příjmů na daních než skupiny vyšších příjmů. Todaro a Smith považují za hlavní příčinu to, že příjmy chudých jsou zdaněny srážkovou daní ze mzdy nebo nepřímou daní z maloobchodního nákupu zboží. Následně bohatí získávají většinu svých příjmů díky návratnosti fyzických a finančních aktiv a často také mají schopnost a moc vyhýbat se placení daní, aniž by se obávali právních důsledků. Todaro a Smith považují za důležitý nástroj pro zmírnění příjmové nerovnosti spravedlivé nastavení progresivních daní a následný dohled.

Mezinárodním měnovým fondem byl proveden výzkum, který zkoumal, jak změna Giniho koeficientu koreluje s různými změnami politických proměnných, kde vzorkem byly země Latinské Ameriky. Studií bylo prokázáno, že existuje negativní korelace mezi změnami daňových příjmů do státního rozpočtu (jako podílu na HDP) a změnami v příjmové nerovnosti. Což znamená, že pokud se zvýší daňové příjmy, tak dojde ke snížení příjmové odlišnosti. Pokud by bylo dosaženo zvýšení daňových příjmů prostřednictvím progresivnějšího daňového systému, tak by to mohlo implikovat nižší nerovnost v příjmech přímo, protože se jedná o přerozdělování větší části příjmů od bohatých směrem k chudým. Tento nástroj by nepřímo mohl být nápomocný k podpoře financování cílených sociálních transferů a veřejných výdajů na vzdělávání. Dále bylo zjištěno, že zvýšení přímých daní (daň z příjmu fyzických a právnických osob) a daní z nemovitosti je také negativně korelováno se změnami příjmové nerovnosti. Studie naznačuje i negativní korelaci mezi změnami příjmové nerovnosti a zvýšením vládních výdajů na vzdělávání (jako podíl na HDP). Výdaje do školství totiž většinou velmi zvýhodňují a usnadňují život nejchudší části obyvatelstva, a proto jsou tyto výdaje spojeny s nižší příjmovou nerovností.⁴²

Furceri a kol. vysvětlují, že **monetární politika** může příjmovou nerovnost zvyšovat i snižovat. Dodávají, že expanzivní měnová politika díky podporování zaměstnanosti může snížit příjmovou nerovnost. Naopak negativní vliv vidí v případě, kdy se zvýší ceny aktiv nebo vzroste inflace.⁴³

⁴¹ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 245-246

⁴² TSOUNTA, Evridiki a Anayochukwu I. OSUEKE. What is Behind Latin America's Declining Income Inequality? s. 16-17

⁴³ FURCERI, Davide, Prakash LOUNGANI a Aleksandra ZDZIENICKA. The Effects of Monetary Policy Shocks on Inequality: IMF Working Paper. *International Monetary Fund* [online]. December 2016 [cit. 2019-08-19].

Za možný nástroj ke snížení nerovnosti považují úrokové sazby, které pokud se sníží, tak přinášejí prospěch dlužníkům, což jsou většinou méně bohatí lidé. Uvádějí, že význam hraje také to, zda se jedná o změnu očekávanou nebo neočekávanou. Za příčinu příjmové nerovnosti považují neočekávané zvýšení úrokových sazeb, zatímco zvýšení, na základě ekonomického růstu, považují za možný nástroj ke snížení příjmové nerovnosti.

Nedílnou součástí podkapitoly je **Kuznětsova hypotéza**. Tsounta a Osueke vysvětlují, že tato teorie předpokládá, že mezi HDP na obyvatele a Giniho koeficientem existuje určitý obrácený vztah ve tvaru písmena U (viz Graf 3). Dále vysvětlují, že na příjmovou nerovnost má negativní vliv i **ekonomický růst**, a to až do určité úrovně příjmů (tzv. bodu zvratu). Poté, co země dosáhne takové úrovně příjmů, která se rovná bodu zvratu, pak další ekonomický růst má pozitivní vliv na příjmovou nerovnost.⁴⁴ Vysvětlují, že k tomu dochází proto, protože lidé přecházejí z méně produktivních zemědělských prací do více produktivních průmyslových odvětví, kde je průměrný příjem vyšší a mzdy jsou méně jednotné, čímž nerovnost nejdříve roste. Následně stát ale na tento jev reaguje politikou sociálního zabezpečení, která má za cíl snížit rozdíly v příjmech měst a venkova prostřednictvím transferů a sociálních dávek.

Tsounta a Osueke si všímají, že Kuznětsova hypotéza vyvolala střet názorů dalších vědců. Někteří, jako například Barro, Acemoglu a Robinson teorii podporují dalšími empirickými výzkumy, zatímco na druhé straně stojí vědci, kteří ukazují, že se jedná o specifický jev záviselý na jednotlivých zemích, což může vést k odmítnutí hypotézy.⁴⁵ Bulíř se zamýšlí nad tím, že Kuznětsovu hypotézu lze považovat za poměrně jednoduchou analýzu, kterou mnoho vědců používalo bez toho, aniž by si uvědomovalo, že příjmová nerovnost je závislá také na **inflaci**. Tuto spojitost prokázal modely časových řad, kterými zjistil, že inflace přispívá k cyklickým změnám v rozdělení příjmů ve dvanácti rozvojových a vyspělých ekonomikách. Na základě zkoumání 75 zemí dále zjistil, že inflace v minulých letech ovlivňuje současné úrovně příjmové nerovnosti měřené Giniho koeficientem. Dokazuje, že pozitivní dopad cenové stability na rozdělení příjmů je nelineární, neboť pokud v určité zemi existuje hyperinflace, která je snížena, dochází k výraznému

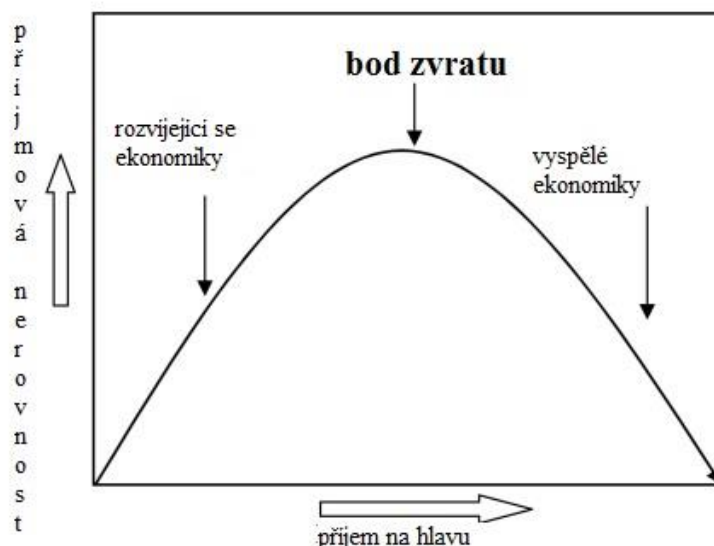
Dostupné z: https://www-elibrary-imf-org.zdroje.vse.cz/doc/IMF001/23907-9781475563092/23907-9781475563092/Other_formats/Source_PDF/23907-9781475568486.pdf, s. 3-4

⁴⁴ TSOUNTA, Evridiki a Anayochukwu I. OSUEKE. What is Behind Latin America's Declining Income Inequality? s. 17

⁴⁵ TSOUNTA, Evridiki a Anayochukwu I. OSUEKE. What is Behind Latin America's Declining Income Inequality? s. 7

snížení nerovnosti v příjmech. Dodává, že pokud ale dojde k dalšímu snížení směrem k velmi nízké úrovni inflace, změny z hlediska Giniho koeficientu jsou zanedbatelné.⁴⁶

Graf 3: Kuznětsova křivka

Zdroj: YANDLE, Bruce, Maya VIJAYARAGHAVAN a Madhusudan BHATTARAI. The Environmental Kuznets Curve: A Primer; upraveno autorkou

Dabla-Norris a kol. vidí jako další příčinu příjmové nerovnosti **globalizaci obchodu**.⁴⁷ Zmiňují, že ale záleží na mnoha relativních faktorech, jako jsou například rozdíly produktivity v jednotlivých zemích, míra příjmů, kterou jednotlivci získávají ze mzdy nebo kapitálu a také na tom, zda se jedná o zemi vyspělou nebo rozvojovou. Dle nich obchod umožňuje mnoha zemím růst, protože podporuje konkurenceschopnost a efektivnost jednotlivých států. Podotýkají, že mezinárodní obchodní toky v rozvojových zemích ale nerovnost spíše snižují, a to díky zvýšení poptávky po levných pracovnících s nízkou kvalifikací. Proto lze tvrdit, že pokud se rozvojová země nezapojuje do globálního obchodu, tak to může negativně působit na míru příjmové nerovnosti. Dabla-Norris a kol. dále také zmiňují, jako příčinu příjmových nerovností, velké obchodní a finanční toky mezi zeměmi, které jsou umožněny prostřednictvím **technologického**

⁴⁶ BULÍŘ, Aleš. Income Inequality: Does Inflation Matter? In: *International Monetary Fund: African Department* [online]. International Monetary Fund, January 1998 [cit. 2019-08-14]. Dostupné z: https://www-elibrary-imf-org.zdroje.vse.cz/doc/IMF001/03478-9781451928549/03478-9781451928549/Other_formats/Source_PDF/03478-9781451890587.pdf, s. 4-5

⁴⁷ DABLA-NORRIS, Era, Kalpana KOCHHAR, Nujin SUPHAPHIPHAT, Frantisek RICKA a Evridiki TSOUNTA. *Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective*, s. 19

pokroku.⁴⁸ Acemoglu a Robinson zmiňují, že nové technologie, zejména technologie související s informačními technologiemi, podporují další růst v mnoha rozvíjejících se zemích.⁴⁹

1.4 Lidský kapitál jako příčina příjmových nerovností

Počátek této podkapitoly je věnovaný definicím lidského kapitálu. Následně jsou popsány příčiny příjmových nerovností, které způsobuje lidský kapitál. Mezi hlavní příčiny je zahrnuto zdravotnictví, se kterým úzce souvisí dostupnost vody a výživa, dále vzdělání, vysoká fertilita a diskriminace.⁵⁰

Hospodářský vývoj závisí z velké míry na lidském kapitálu, jehož definice existuje mnoho. OECD definuje lidský kapitál jako znalosti, dovednosti a kompetence, které vlastní jednotlivci, a které usnadňují vytváření osobního, sociálního a ekonomického blahobytu. Mezi hlavní faktory usnadňující rozvoj lidského kapitálu zahrnuje kvalitní vzdělání a zdravotnictví.⁵¹

Acemoglu a Autor zmiňují výhody a nevýhody této definice. Za výhodu považují, že nezáleží pouze na letech strávených školní docházkou, ale také na dalších faktorech, jako je například kvalita školy, doplňující kurzy, postoje k práci apod.⁵² Zmiňují, že tento pohled umožňuje lépe pochopit některé rozdíly v příjmech mezi pracovníky, které nejsou spojeny pouze se školní docházkou. Nevýhodu vidí v tom, že definice může svádět k tomu, že rozdíl v odměňování pozorovaný na trhu práce je vnímán pouze jako důsledek lidského kapitálu.

Becker pohlíží na lidský kapitál jako na přímo užitečný faktor ve výrobním procesu, neboť lidský kapitál zvyšuje produktivitu pracovníka ve všech úkolech, ale odlišně v různých úkolech, organizacích a situacích. Podotýká, že úloha lidského kapitálu ve výrobním procesu je poměrně složitá, ale za základ považuje znalosti a dovednosti, které jsou důležitou součástí produkce.⁵³

⁴⁸ DABLA-NORRIS, Era, Kalpana KOCHHAR, Nujin SUPHAPHIPHAT, Frantisek RICKA a Evridiki TSOUNTA. *Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective*, s.19

⁴⁹ ACEMOGLU, Daron a James A. ROBINSON. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty* [online]. New York: Crown Publishing Group, 2012 [cit. 2019-12-03]. ISBN 978-0-307-71923-2. Dostupné z: <http://norayr.am/collections/books/Why-Nations-Fail-Daron-Acemoglu.pdf>, s. 67

⁵⁰ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*. 11th edition. USA: Pearson, 2012. ISBN 978-0-13-801388-2

⁵¹ KEELEY, Brian. *Human Capital: How what you know shapes your life* [online]. Paris: OECD Publishing, 2007 [cit. 2019-09-14]. ISBN 92-64-02908-7 – No. 83931 2007. Dostupné z: <https://doi-org.zdroje.vse.cz/10.1787/9789264029095-en>, s. 29

⁵² ACEMOGLU, Daron a David AUTOR. *Lectures in Labor Economics* [online]. [cit. 2019-09-14]. Dostupné z: <https://economics.mit.edu/files/4689>

⁵³ ACEMOGLU, Daron a David AUTOR. *Lectures in Labor Economics*, s. 4-5

Dle Gardenerova názoru není lidský kapitál nedimenzionální, protože existuje mnoho dimenzí a typů dovedností. Tvrdí, že dovednosti nelze rozdělit jen na základě mentálních a fyzických atributů. Gardener přispěl ke konceptualizaci různých druhů intelektu zejména tím, když poukázal na to, kolik geniálních a slavných osobností bylo v některých jiných dimenzích „nekvalifikováno“.⁵⁴

Schultz/Nelson-Phelps považuje za nejdůležitější aspekt lidského kapitálu schopnost přizpůsobit se. Dle tohoto přístupu pohlíží na lidský kapitál jako na zvláště užitečný především při řešení „nerovnovážných“ situací. Za „nerovnovážnou“ situaci vnímá událost, ve které se mění prostředí a lidé se musí přizpůsobit.⁵⁵

Bowles-Gintisův pohled je podobný názoru Schultze/Nelsona-Phelpse, protože také považuje za nejdůležitější aspekt schopnost přizpůsobit se. Stanovisko ale chápe především z pohledu přizpůsobení se životu v hierarchické a kapitalistické společnosti, kde lidé pracují v organizacích poslouchají rozkazy ostatních, kteří jsou výše v hierarchické struktuře. V takovém případě za hlavní úlohu škol považuje vštěpování jednotlivcům „správnou“ ideologii a přístup k životu.⁵⁶ Spenc říká, že pozorovaná měřítka lidského kapitálu jsou spíše signálem schopností než charakteristik, které by mohly být ihned využitelné ve výrobním procesu.⁵⁷

Ačkoliv se výše zmíněné definice v určitých ohledech liší, naopak se ale shodují v tom, že podstatou jsou schopnosti a dovednosti, které lidské bytosti vlastní. Todaro a Smith následně kladou důraz na rozvoj schopností a dovedností, k čemuž je zapotřebí efektivní **vzdělávací a zdravotní systém**.⁵⁸ Podotýkají, že obzvláště vzdělání v rozvojových zemích představuje klíčovou roli ve smyslu adaptace moderních technologií. Dále také zmiňují, že zdraví reprezentuje předpoklad zvýšení produktivity, přičemž vzdělání závisí také do určité míry na zdraví. Dodávají, že dvojí úloha vzdělání a zdraví, ať už ve smyslu vstupů nebo výstupů, má hlavní význam pro ekonomický rozvoj země.

Todaro a Smith tvrdí, že situace týkající se **zdravotnictví** v rozvojových zemích se zlepšuje oproti minulým letům. Dodávají, že v roce 1950 zemřelo 280 z 1000 dětí v rozvojovém světě před jejich

⁵⁴ ACEMOGLU, Daron a David AUTOR. *Lectures in Labor Economics*, s. 5

⁵⁵ ACEMOGLU, Daron a David AUTOR. *Lectures in Labor Economics*, s. 5

⁵⁶ ACEMOGLU, Daron a David AUTOR. *Lectures in Labor Economics*, s. 5

⁵⁷ ACEMOGLU, Daron a David AUTOR. *Lectures in Labor Economics*, s. 5

⁵⁸ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 359

pátými narozeninami. Do roku 2008 toto číslo kleslo na 118 z 1000 dětí v zemích s nízkými příjmy a 57 z 1000 dětí v zemích se středními příjmy. Todaro a Smith také zmiňují, že většina příčin způsobující úmrtí dětí byla částečně nebo zcela vymýcena. Následně uvádějí hlavní nemoci způsobující úmrtí dětí, kterými jsou zarděnky a dětské obrny a podotýkají, že ty jsou v dnešní době mnohem lépe kontrolovány pomocí vakcín. Problém vidí v tom, že některé vakcíny se v rozvojovém světě nedostanou na každého. Todaro a Smith uvádí jako jednu z hlavních příčin úmrtí milionu lidí v rozvojových zemích dehydrataci způsobenou průjmem. Následně dodávají, že mnoho lidí, kteří nakonec přežijí trpí chronickými problémy podvýživy a jsou oslabováni parazitárními infekcemi a dalšími nemocemi. Problémy způsobené nedostatkem klíčových mikroživin, jako je jód a bílkoviny, postihují téměř dvě miliardy lidí, přičemž děti jsou velmi zranitelnou skupinou.⁵⁹

Todaro a Smith tvrdí, že zdraví je velmi úzce spojeno se vzděláním, jelikož dobrý zdravotní stav může zvýšit návratnost investic do **vzdělání**, a to proto, protože zdraví je důležitým faktorem při školní docházce a při procesu učení.⁶⁰ Dále také zmiňují, že delší život zvyšuje návratnost investic do školní docházky. Dodávají, že větší vzdělanost může zlepšit návratnost investic do zdraví, protože mnoho návyků ohledně zdraví závisí na základních dovednostech, které se většinou získávají ve škole, jako například osobní hygiena a gramotnost. Podotýkají, že záleží také na kvalitě vzdělání a zdravotnictví, která je v rozvojových zemích nízká. Banerjee a Duflo provedli výzkum za účelem měření absence učitelů a zdravotnických pracovníků v rozvojových zemích. Zjistili, že průměrná míra absence učitelů je 19 % a průměrná absence zdravotních pracovníků je 35 %.⁶¹ Předpokládají, že reálně jsou tato procenta ještě větší, jelikož ne všichni učitelé a zdravotníci skutečně pracují, když jsou v práci fyzicky přítomni.

Thirl Wall a Pacheco-Lopéz tvrdí, že zlepšení zdravotního stavu lidí žijících v rozvojových zemích by mohlo mít velký vliv na ekonomický rozvoj a růst rozvojových zemí.⁶² Dokazují to tvrzením, že zdravější lidé jsou produktivnější, neboť jim může být přidělena těžší práce, dokáží pracovat déle a přemýšlí jasněji. Poukazují i na to, že nižší úmrtnost a vyšší očekávaná délka života vede obyvatelstvo k šetření na důchod a vkládání svých peněžních prostředků do různých investic, což

⁵⁹ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 360

⁶⁰ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 361

⁶¹ BANERJEE, Abhijit V. a Esther DUFLO. *The Economic Lives of the Poor*, s. 18

⁶² THIRLWALL, A. P. a Penélope PACHECO-LOPÉZ. *Economics of Development: Tenth Edition*, s. 230-238

zlepšuje ekonomickou situaci země. Další aspekt, který vnímají za důležitý v rámci zdravotního stavu obyvatel žijících v rozvojových zemích, je **přístup k vodě**. Zmiňují, že se jedná především o problém zasahující obyvatele na venkově. Čistá voda je základní živinou nezbytnou pro lidskou existenci a přístup k ní by měl být považován za základní lidské právo. Přesto Thirl Wall a Pacheco-Lopéz dokazují, že tři čtvrtiny miliardy lidí na světě jej nemají. Následně zmiňují jeden z hlavních důvodů úmrtí dětí, kterým je průjem a další nemoci způsobené znečištěnou vodou.⁶³ Thirl Wall a Pacheco-Lopéz vysvětlují, jak probíhá obstarávání čisté vody v rozvojových zemích, které mají na starosti převážně ženy. Popisují, že voda se většinou nachází daleko od jejich vesnice, takže často musejí chodit až dvě hodiny denně k jejímu zdroji a čekání ve frontě může trvat hodiny. Zmiňují, že „časová chudoba“ spojená s donáškou vody se promítá do příjmu, o který žena přichází tím, že tráví čas zajišťováním vody a také dochází k absenci vzdělání u dívek. Mimo tyto ztráty podotýkají, že donáška těžkých nádob s vodou stojí ženy také jejich zdraví. Zmiňují, že voda není nutná jen pro lidské přežití, ale také pro mnoho dalších aktivit, jako je zemědělství, chov skotu, výroba zboží a transport.

Součástí zdravotního stavu je **výživa**, která je základem pro zdraví a rozvoj. Světová zdravotní organizace popisuje, že čím lepší a kvalitnější jídlo má jedinec k dispozici, tím silnější je jeho imunitní systém.⁶⁴ Na to navazuje tím, že jedinec je tak mnohem více odolnější vůči nemocem oproti jedinci, který nemá kvalitní stravu. Poukazuje na to, že lepší výživa je hlavním předpokladem k ukončení chudoby a k dosažení lepší kvality života lidí v rozvojových zemích. Jak již bylo zmíněno, podvýživou trpí dvě miliardy lidí na celém světě. Kanadská vláda na svých stránkách uvádí, že z těchto dvou miliard se odhaduje, že 800 milionů lidí nekonzumuje dostatečné množství potravin, celé dvě miliardy lidí nekonzumují dostatek vitamínů a minerálů, 156 milionů dětí do pěti let mají menší vzrůst, než jaký by měly mít vzhledem ke svému věku a 50 milionů dětí do pěti let na svoji výšku váží málo kilogramů.⁶⁵ Ženy a dívky jsou nejvíce ohroženy podvýživou. Kanadská vláda také uvádí, že 60 % podvyživených je právě žen a dívek. Následně vysvětluje, že špatná výživa této skupiny znamená, že s větší pravděpodobností budou trpět anémií, což zvyšuje

⁶³ THIRLWALL, A. P. a Penélope PACHECO-LOPÉZ. *Economics of Development: Tenth Edition*, s. 230-238

⁶⁴ WHO. *Nutrition: Nutrition for Health and Development* [online]. © 2019 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://www.who.int/nutrition/nhd/en/>

⁶⁵ GOVERNMENT OF CANADA. *Nutrition in developing countries* [online]. 13.6.2017 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/global_health-sante_mondiale/nutrition.aspx?lang=eng

riziko krvácení a smrti během porodu a po porodu. Dále také dodává, že mnoho dětí se stává kvůli nedostatku živin trvale duševně a tělesně postiženými a mají mnohem horší kognitivní dovednosti než jejich dobře živení vrstevníci. Kromě těchto lidských tragédií upozorňuje také na ekonomické důsledky, protože vědci se domnívají, že tato úmrtí a postižení snižují ekonomický potenciál země, a to nejméně o 10% ztrátu produktivity.⁶⁶

Todaro a Smith vnímají jako příčinu nerovnosti lidského kapitálu i **vysokou fertilitu**. Udávají, že ekonomická teorie plodnosti předpokládá, že zájem o děti je určován rodinnými preferencemi podle toho, kolik chtějí dětí (obvykle chlapců), které opravdu přežijí, dále záleží na nákladech a úrovni rodinného příjmu. Na to navazují tím, že v oblastech s vysokou úmrtností rodiče produkují více dětí, než si skutečně přejí s očekáváním, že některé děti nepřežijí.⁶⁷ Vysvětlují, že při rozhodování o tom, zda mít či nemít děti, rodiče zvažují soukromé ekonomické přínosy oproti soukromým nákladům. Za hlavní přínos rodiče považují očekávaný příjem z dětské práce, obvykle na farmě, což jim zabezpečuje finanční podporu v období jejich stáří. Jako náklady vnímají obětované příležitosti matky neboli příjem, který by mohla vydělat, kdyby svůj čas netrávila doma staráním se o děti. Další náklad jsou finanční výdaje na vzdělání dětí. Při použití stejných myšlenkových procesů jako v tradiční teorii spotřebitelského chování je zřejmé, že když cena dětí roste v důsledku například zvýšení vzdělávacích a pracovních příležitostí pro ženy nebo zvýšení školného pro děti, budou rodiče požadovat méně dětí. Todaro a Smith uvádějí, že jedním ze způsobů, jak přimět rodiny, aby si přály méně dětí, je zvýšit cenu výchovy dětí. To například tím, že budou poskytovány větší příležitosti ke vzdělání a širší nabídka pracovních míst s vyšším finančním ohodnocením pro mladé ženy.⁶⁸ Dále uvádějí, že v dnešní době je míra porodnosti v rozvojových zemích stále vyšší než v západní Evropě. Většina rozvojových zemí má porodnost v rozmezí od 15 do 40 narozených živých dětí na 1000 obyvatel. Podotýkají, že vysoká plodnost v rozvojových zemích poškozuje zdraví matek i dětí a zvyšuje zdravotní rizika v těhotenství. Bylo prokázáno, že narození více dětí v malém časovém rozmezí snižuje porodní hmotnost a zvyšuje pravděpodobnost úmrtí dítěte.

⁶⁶ GOVERNMENT OF CANADA. *Nutrition in developing countries* [online]. 13.6.2017 [cit. 2019-09-15].

Dostupné z: https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/global_health-sante_mondiale/nutrition.aspx?lang=eng

⁶⁷ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 288

⁶⁸ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 275-289

Jütting a Morrisson za příčinu nerovnosti lidského kapitálu považují **diskriminaci**. Uvádějí, že diskriminace a utlačování v chudých zemích má většinou hluboké kulturní a náboženské kořeny. Jednou z hlavních diskriminací je utlačování žen.⁶⁹ Zmiňují, že úspěch, se kterým se rozvojovým zemím podaří zapojit ženy do pracovního procesu, bude klíčovým faktorem při budování konkurenceschopnosti země v globální ekonomice. Poukazují na to, že výzkumné centrum OECD vyvinulo nový nástroj, jehož cílem je zjistit a analyzovat překážky ekonomického rozvoje žen. Na základě tohoto nástroje organizace zjistila, že nejvýraznější diskriminace se objevuje především v jižní Asii, subsaharské Africe a ve středomořském a severoafrickém regionu. Naopak v Latinské Americe je poměrně málo zemí, které i přesto, že jsou mnohem chudší, vykazují mnohem menší úroveň diskriminace na základě pohlaví.⁷⁰ Jütting a Morrisson vidí stěžejní problém v institucích, které jsou v mnoha rozvojových zemích diskriminační. Jako příklad uvádějí vlastnická práva, kdy ženy nemohou snadno převzít podnikatelskou roli. Podotýkají, že sice nedostatečný rozvoj a silná vazba na zvyky a náboženská přesvědčení jdou mnohdy ruku v ruce, ale ve skutečnosti hlavně záleží na tom, jak jsou tyto zvyky institucionalizovány. Zmiňují, že také diskriminace na základě rasy a stáří jsou poměrně četné. Upozorňují, že každá diskriminace vede k ekonomické neefektivnosti, protože posiluje stereotypy a snižuje motivaci jednotlivých členů skupiny rozvíjet své schopnosti a dovednosti. Diskriminovaní jedinci tedy omezují investice do činností, které zlepšují jejich schopnosti a přichází tak o možnost, aby se z nich stali lepší pracovníci.⁷¹

⁶⁹ JÜTTING, Johannes a Christian MORRISSON. *Development and discrimination: Winning the battle* [online]. OECD Development Centre, March 2006 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z:

http://oecdobserver.org/news/archivestory.php/aid/1832/Development_and_discrimination_.html

⁷⁰ JÜTTING, Johannes a Christian MORRISSON. *Development and discrimination: Winning the battle*

⁷¹ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Economics*. 19th ed., s. 262

1.5 Instituce jako příčina příjmových nerovností

Poslední, ale velmi důležitou příčinou příjmových nerovností, jsou instituce. North je definuje jako omezení vynalezená lidmi, která strukturují politickou, ekonomickou a sociální interakci. Zahrnují jak neformální omezení (sankce, tabu, zvyky, tradice a kodexy chování), tak formální pravidla (ústavy, zákony, vlastnická práva).⁷² North zmiňuje, že v historii byly instituce zavedeny především za účelem nastolení pořádku a snížení nejistoty. Následně podotýká, že právě proto je historie z velké části příběhem institucionálního vývoje. Dále tvrdí, že instituce spolu s ekonomickými zákonitostmi (např. omezenost zdrojů apod.) určují ziskovost či ztrátu dané ekonomiky. Acemoglu a Robinson vyjadřují instituce prostřednictvím třech institucionálních charakteristik:

- ekonomická instituce,
- politická moc a
- politická instituce.⁷³

Ekonomické instituce považují Acemoglu a Robinson za důležité pro hospodářský růst, protože vytváří pobídky klíčových ekonomických aktérů. Zmiňují, že ekonomické instituce ovlivňují především investice do fyzického a lidského kapitálu, technologií a do organizace výroby. Nejenže určují potenciál ekonomického růstu, ale také rozhodují o rozložení příjmů ve společnosti. Následně politickou moc rozdělují na dvě složky – „de jure“ a „de facto“. Mocí „de jure“ rozumí politickou moc označující sílu, která pochází z politických institucí. Podotýkají, že se jedná o politické instituce podobné těm ekonomickým, protože také určují omezení a pobídky klíčových ekonomických aktérů, ale tentokrát v politické sféře. Typ „de facto“ zahrnuje schopnost skupiny řešit kolektivní problém a využívat ekonomické zdroje, které má k dispozici.⁷⁴

Acemoglu a Robinson uvádějí, že politické instituce a rozdělení ekonomických zdrojů určují budoucí vývoj států a jsou velmi klíčové i z hlediska příjmové nerovnosti. To vše, dle nich, utváří

⁷² DOUGLASS, C. North. Institutions. *The Journal of Economic Perspectives* 5, no. 1 [online]. 1991, 97-112 [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1942704>, s. 97

⁷³ ACEMOGLU, Daron a James ROBINSON. *The Role of Institutions in Growth and Development: Working Paper no. 10* [online]. Washington, DC: The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank On behalf of the Commission on Growth and Development, 2008 [cit. 2019-10-01]. Dostupné z: https://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/489960-1338997241035/Growth_Commission_Working_Paper_10_Role_Institutions_Growth_Development.pdf, s. 6

⁷⁴ ACEMOGLU, Daron a James ROBINSON. *The Role of Institutions in Growth and Development: Working Paper no. 10* [online], s. 6

mechanismus, kdy politické instituce přidělují „de jure“ politickou moc a ti, kteří mají politickou moc, ovlivňují vývoj politických institucí, a zároveň se snaží udržovat orgány, které jim tu moc dávají. Zmiňují i druhý mechanismus, který vychází z rozdělování zdrojů. Tvrdí, že pokud je určitá skupina bohatá více než ostatní, zvýší se její „de facto“ politická moc a má možnost prosazovat ekonomické a politické instituce, kterou jsou příznivé pro její zájmy.⁷⁵

Todaro a Smith uvádějí, že v raných fázích hospodářského rozvoje jsou země nejvíce závislé na účinnosti domácích ekonomických, politických a sociálních institucí.⁷⁶ To odůvodňují příkladem z koloniálního období, kdy koloniální mocnosti zakládaly nespravedlivé instituce, což mělo za důsledek nárůst nerovnosti ve společnosti, který trvá až dodnes. Následně souhlasí s Northem, který zmiňoval, že formální pravidla se dají změnit ze dne na den, ale neformální pravidla se mění vždy jen postupně. Jako nevýhodu rozvojových zemí vidí v tom, že v minulosti jim byly národní hranice a pravidla diktovány koloniálními mocnostmi.⁷⁷

Acemoglu a kol. při zkoumání vlivu státních orgánů upouští od exogenních rozdílů, aby se mohli přiblížit situaci, ve které řada jinak identických společností má zcela odlišné instituce. Jako jasný příklad použili evropskou kolonizaci, díky které lze prozkoumat tyto rozdíly. Uvádějí, že od konce patnáctého století Evropané začali kolonizovat různá území a ovládali tak velkou část světa. Spolu s evropskou dominancí přišlo situování odlišných institucí do rozdílných částí světa. Následně zjistili, že evropské mocnosti z velkého počtu kolonií, především z Afriky, Střední Ameriky, Karibiku a jižní Asie, zřídily „těžební“ státy.⁷⁸ To vysvětlují tak, že instituce zde nezaváděly prostředky na ochranu soukromého vlastnictví, jelikož výslovným cílem Evropanů v těchto koloniích byla těžba nerostného bohatství. Dále zmiňují, že v zemích jako Kanada, USA, Austrálie a Nový Zéland, Evropané použili právě opačnou taktiku. V těchto oblastech byl kladen důraz na vymáhání vlastnických práv pro širokou veřejnost (tedy ne pouze elitu), zejména pro drobné živnostníky, obchodníky a podnikatele. To, jakou strategii kolonizace Evropané použijí záviselo na tom, v jak velkém počtu plánují dané místo okupovat a na vnějších podmínkách. V koloniích,

⁷⁵ ACEMOGLU, Daron a James ROBINSON. *The Role of Institutions in Growth and Development: Working Paper no. 10* [online], s. 7

⁷⁶ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 77

⁷⁷ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 77

⁷⁸ ACEMOGLU, Daron, Simon JOHNSON a James A. ROBINSON. *The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical Investigation* [online]. The American Economic Review, Vol. 91, No. 5 (Dec. 2001), pp. 1369-1401. American Economic Association, 2001 [cit. 2019-10-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2677930>, s. 1370-1371

kde se Evropané usadili, byly instituce budovány za účelem jejich budoucí prosperity. V koloniích, kde se Evropané neusídlili, bylo hlavním cílem zřídit vysoce centralizovaný státní aparát a další přidružené instituce, aby potlačili domorodou populaci a mohli z daného území vytěžit co nejvíce zdrojů. Následně tvrdí, že nemoci na různých místech světa usnadnily Evropanům jejich usazení, a zároveň předpokládají, že institucionální vývoj by se zde měl lišit od oblastí, kde naopak oni čelili vysoké úmrtnosti. Zmiňují, že v období kolonizace evropští kolonizátoři čelili značně rozdílným úmrtnostem kvůli malárii a žluté zimnici. Dodávají, že tyto míry úmrtnosti by dnes neměly přímo ovlivňovat produkci zemí, nicméně osídlení Evropanů mohlo mít na vývoj institucí velký vliv, a následně kvalita institucí dále může ovlivnit příjmovou nerovnost.⁷⁹

Todaro a Smith tvrdí, že kolonialismus nemusí být vnímán vždy negativně. Zmiňují, že spolu se zotročením, vykořisťováním a ztrátou kulturního dědictví přinesli kolonisté také moderní vědecké metody v oborech, jako je medicína a zemědělství.⁸⁰ To dokazují tím, že země a území, které strávily delší dobu jako kolonie (hlavně v případě ostrovů), mají vyšší příjmy než ty státy, které zažily kratší koloniální období. Na druhou stranu si ale také uvědomují nevýhody. Za nevýhodu považují například to, že evropská kolonizace vytvořila nebo posílila různé stupně nerovnosti (často korelovány s etnicitou), což nakonec vedlo ke sníženým vyhlídkám na růst a rozvoj, zejména v Latinské Americe a Karibiku. Podotýkají, že vysoká nerovnost se objevila jako důsledek v regionech, kde plodiny mohly být produkovány na otrockých plantážích a kde bylo možné do práce donutit velké množství domorodého obyvatelstva. Tento případ se týká především Latinské Ameriky. Todaro a Smith uvádí, že tam, kde byla příjmová nerovnost extrémní, došlo k menším investicím do lidského kapitálu a veřejných orgánů, čímž se místní instituce charakterově vzdalovaly demokratické povaze.

Význam institucí pro hospodářský rozvoj je dobře zdokumentován, ovšem kvalita institucí, jak již vyplývá z předchozích odstavců, se v jednotlivých zemích výrazně liší. Chong a Gradstein uvádějí, že s institucemi bývá totiž velmi úzce spojována také **korupce**. Podle organizace Transparency International, jejíž studie o míře korupce jsou publikovány po celém světě, řadí země jako Bangladéš, Nigérie a Haiti, do zemí s nejvyšší úrovní korupce. Dále Chong a Gradstein zmiňují, že státy s nekvalitními institucemi mají větší pravděpodobnost, že budou mít větší příjmovou

⁷⁹ ACEMOGLU, Daron, Simon JOHNSON a James A. ROBINSON. *The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical Investigation* [online], s. 1370-1371

⁸⁰ TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*, s. 87

nerovnost. Poukazují na studie, které naznačují, že sociální polarizace negativně ovlivňuje institucionální kvalitu.⁸¹ To znamená, že institucionální síla je endogenní a je určována mimo jiné politickými a ekonomickými podmínkami. Organizace Transparency International dělala výzkum týkající se korupce v Latinské Americe. Jelikož korupce se nedá měřit, tak se zeptali lidí, co si myslí o stavu korupce ve své zemi – jak moc převládá, zda roste nebo klesá a zda se vláda snaží tento problém nějakým způsobem regulovat. Prostřednictvím tohoto výzkumu bylo zjištěno, že 53 % lidí si myslí, že korupce za posledních dvanáct měsíců stoupla, 16 % si myslí, že klesla a 29 % lidí odpovědělo, že si myslí, že se korupce nezměnila.⁸² Z Grafu č. 4 je patrné, že z latinskoamerických zemí a Karibiku se korupce týká nejvíce Venezuely, Dominikánské Republiky a Peru. Nejméně se týká Mexika, Guyany a Barbadosu. Z hlediska politické korupce bylo zjištěno, že 85 % obyvatelstva ji chápe jako velký problém, přičemž nejvíce intenzivněji je vnímána v Peru, Kolumbii a Argentině.⁸³

Banerjee a Duflo považují za institucionální problém v rozvojových zemích **půdu** a její rozdělení. Podotýkají, že mnoho lidí žijících na venkově vlastní právě půdu, ale existují velké rozdíly mezi zeměmi. Pouze 4 % lidí žijících pod hranicí jeden americký dolar na den vlastní půdu v Mexiku, 1,4 % v Jižní Africe, 30 % v Pákistánu, 37 % v Guatemale, 50 % v Nicaragui a Indonésii, 63 % v Pobřeží Slonoviny, 65 % v Peru a 85 % v Panamě.⁸⁴ Zmiňují, že pokud chudí vlastní půdu, jedná se většinou o malé pozemky a k pronájmům dochází velmi zřídka. Problém vidí v tom, že většina půdy navíc nebývá zavlážována, takže ji nelze využívat po celý rok. Podotýkají, že medián vlastněné půdy mezi chudými je jeden hektar a méně v Udaipuru, Indonésii, Guatemale a Timoru, mezi jedním a dvěma hektary v Peru, Tanzanii, Pákistánu a mezi dvěma a třemi hektary v Nikaragui, Pobřeží Slonoviny a Panamě.

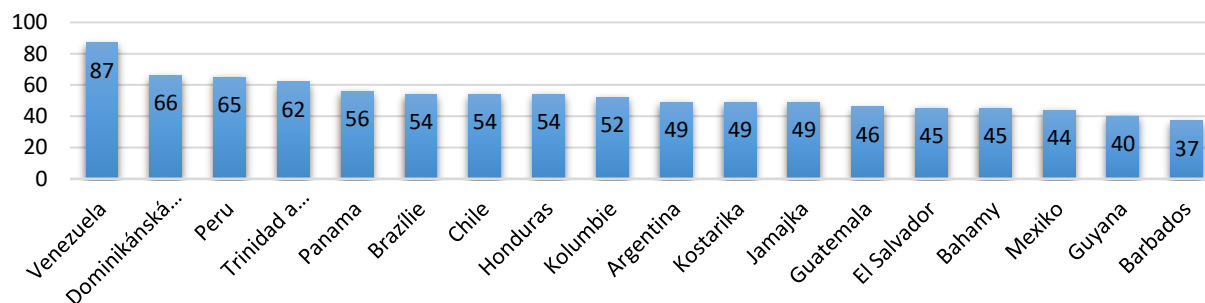
⁸¹ CHONG, Alberto a Mark GRADSTEIN. Inequality and Institutions. *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 89, No. 3 (Aug. 2007) [online]. 454-465 [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40043041>, s. 454

⁸² PRING, Coralie a Jon VRUSHI. *Citizens' Views and Experiences of Corruption: Global Corruption Barometr Latin America & The Caribbean 2019* [online]. Berlin, Germany: International Secretariat, 2019 [cit. 2019-09-28]. ISBN 978-3-96076-126-6. Dostupné z: https://www.transparency.org/whatwedo/publication/global_corruption_barometer_latin_america_and_the_caribbean_2019, s. 9

⁸³ PRING, Coralie a Jon VRUSHI. *Citizens' Views and Experiences of Corruption: Global Corruption Barometr Latin America & The Caribbean 2019*

⁸⁴ BANERJEE, Abhijit V. a Esther DUFLO. *The Economic Lives of the Poor*, s. 7-8

Graf 4: Korupce v Latinské Americe a Karibiku (v %)

Zdroj: PRING, Coralie a Jon VRUSHI. *Citizens' Views and Experiences of Corruption: Global Corruption Barometr Latin America & The Caribbean 2019*, upraveno autorkou

Banerjee a Duflo považují trh s pozemky pro chudé za problém, protože z historických důvodů je půda jediným aktivem, které mají možnost vlastnit. Klíčový problém spatřují v tom, že katastry nemovitostí v rozvojových zemích jsou často neúplné a mnoho lidí nemá ke svojí půdě potřebné dokumenty, což znesnadňuje jejich prodej.⁸⁵ Podotýkají, že z pohledu chudých se jedná o velkou nevýhodu, neboť dochází k tomu, že vlastní hodně půdy, která není plně využita. Dodávají, že v důsledku toho chudí lidé, především v Peru, stráví spoustu času domáháním se ochrany svojí půdy, neboť vzhledem k tomu, že nemají ke svému pozemku potřebné dokumenty, nemají v tomto ohledu žádnou právní podporu. V takovém případě záleží hlavně na polickém vlivu. Dále zmiňují, že existuje dlouhodobý výzkum, týkající se zemědělců na venkově, který tvrdí, že chudí nemají motivaci k co nejlepšímu využití půdy, kterou vlastní, protože se necítí být jejími majiteli.⁸⁶

Příčiny příjmových nerovností v Peru jsou zpracovány především na základě institucionálních determinant, jelikož již od kolonizace byly instituce hlavní příčinou příjmových nerovností. S nimi se pojí i přístup ke vzdělání a zdravotní péči. Další důležitou determinantou je také inflace, nezamestnanost a systém daní a transferů.

⁸⁵ BANERJEE, Abhijit V. a Esther DUFLO. *The Economic Lives of the Poor*, s. 17

⁸⁶ BANERJEE, Abhijit V. a Esther DUFLO. *The Economic Lives of the Poor*, s. 17

2. Příčiny příjmových nerovností v Peru

Tato kapitola se zaměřuje na příčiny, kvůli kterým vzniká příjmová nerovnost v Peru. Peru je zemí, kde vládne značná příjmová diferenciacie. Peruánský národ je striktně rozdělen na segmenty nebo skupiny, které mají spíše historicko-geografický charakter než čistě hospodářský nebo sociálně-ekonomický. Skupiny jsou také charakteristické velmi odlišnou úrovní přístupu k ekonomickým a politickým zdrojům. Silná nerovnost je důsledkem povahy národa, který je málo teritoriálně a politicky členěn, dále také důsledkem koloniální minulosti.⁸⁷ Historie země je velmi bohatá a její počátek se datuje od tří tisíc let před naším letopočtem. Pro co nejlepší zmapování příčin příjmových nerovností je tato kapitola zaměřena na období od počátku kolonizace, protože právě v tomto období se příjmové nerovnosti prohlubují. Acemoglu a Robinson uvádějí, že před kolonizací byl průměrný příjem Španělů pravděpodobně menší než dvojnásobek příjmu občana Inké říše. Naopak v devatenáctém a dvacátém století existoval mnohem větší rozdíl v příjmech mezi Španělskem a Peru. Doplňují, že v dnešní době je průměrný Španěl více než šestkrát bohatší než průměrný peruánský obyvatel.⁸⁸

2.1 Období kolonizace

Roedl uvádí, že území dnešního Peru před kolonizací obývali Inkové a jejich hlavním centrem bylo město Cuzco. Tvrdí, že Inky lze považovat za poměrně silné etnikum, jejichž společnost byla velmi hierarchická, centralizovaná a často docházelo k etnickým bojům. Stát zpočátku zpevňoval tzv. **princip reciprocity**, který fungoval celostátně. Princip byl založen na příbuzenských vztazích sociální třídy zvané ayllu, jejíž hlavním úkolem byla organizace produkce a organizace společně vlastněné půdy. Lidé ze třídy ayllu obdělávali půdu, která patřila Inkovi. Inka měl povinnost část příjmů z půdy darovat náčelníkům armády, úředníkům a minulým vládcům, kteří se vzdali svého území bez vojenských střetů.⁸⁹ Roedl dodává, že Inka měl také na starost obstarávání jídla. S postupně rostoucí říší se zvyšoval počet lidí, kteří měli nárok na odměňování, což vedlo k větším

⁸⁷ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones* [online]. Lima: Tarea Asociación Gráfica Educativa, 2011 [cit. 2019-10-06]. ISBN 978-9972-42-974-3. Dostupné z: <http://files.pucp.edu.pe/departamento/economia/LDE-2011-02.pdf>, s. 25-26

⁸⁸ ACEMOGLU, Daron a James A. ROBINSON. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty* [online]. New York: Crown Publishing Group, 2012 [cit. 2019-12-03]. ISBN 978-0-307-71923-2. Dostupné z: <http://norayr.am/collections/books/Why-Nations-Fail-Daron-Acemoglu.pdf>, s. 66

⁸⁹ ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 80-7277-205-8, s. 17-18

nárokům na objem produkce. Tato situace pomohla španělským kolonizátorům dobýt území, jelikož kvůli zemědělcům, kteří se kvůli zvýšeným nárokům bouřili, byl stát velmi oslabený.

Následně Roedl uvádí, že Španělé provedli několik cest za účelem dobití Incké říše, ale až výprava ke konci roku 1532 byla úspěšná. V následujících letech došlo k několika soubojům, kde se bojovalo o to, kdo bude vládnout v nové říši. Proběhlo mnoho diskuzí mezi různými vědci a filosofy, kteří řešili otázku legálnosti a etičnosti kolonizace. To vyústilo ve vznik „Nových zákonů“, které nařizovaly zrušení krutostí, které kolonizátoři způsobovali indiánům.⁹⁰ Cuervo Álvarez dále uvádí, že Španělé se snažili využít co nejvíce místní pracovní síly a úrodu domorodých, proto vznikly dvě hlavní instituce zvané „**encomienda**“ a „**repartimiento**“ (viz dále). Dále vysvětluje, že „encomienda“ byl systém, kdy kolonizátor dostal do svého opatrovnictví vesnici nebo osadu obývanou indiány za účelem jejich evangelizace a ochrany. Odměnou mu byla jejich práce a úroda. Zmiňuje, že půda sice oficiálně patřila Španělskému království, ve skutečnosti ale nadále zůstala místnímu obyvatelstvu. Cuervo Álvarez dodává, že z právního hlediska byla „encomienda“ poměrně neškodnou institucí, ale v praxi to bylo přesně naopak. Velmi rychle se totiž stala institucí terorizující místní obyvatelstvo, což vedlo k vyhlazení velkého počtu indiánů. Podotýká, že „encomienda“ byla nejsilnější španělskou institucí během prvních padesáti let kolonialismu. Byla to soukromá instituce, která se snažila získat maximální výnosy v zemědělské, živočišné a těžební produkci.⁹¹ Křížová zmiňuje, že postupně docházelo k nepoměru mezi počtem kolonizátorů, kteří měli nárok na vlastní „encomiendu“, a místními komunitami, což vedlo k nastolení „repartimenta“. Dále zmiňuje, že indiáni byli rozdělováni na různé druhy práce dle toho, co bylo v danou chvíli nutné. Tento způsob dělby práce byl velmi podobný systému „mita“ v období Incké říše.⁹²

Cuervo Álvarez zmiňuje, že „**mita**“ byl v Incké říši institucionální systém, jehož podstatou byla **povinnost pracovat pro stát**. Vysvětluje, že každý obyvatel státu byl nucen zúčastnit se práce, a to v okamžiku, kdy dosáhl svých osmnáctých narozenin. Povinnost končila dovršením

⁹⁰ ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 80-7277-205-8, s. 25-26

⁹¹ CUERVO ÁLVAREZ, Benedicto. La conquista y colonización española de América. *Historia Digital*, XVI, 28 (2016) [online]. 2016 [cit. 2019-10-08]. ISSN 1695-6214. Dostupné z: <https://dialnet.unirioja.es › articulo › 5580242>, s. 128-129

⁹² KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Inkové: nejmocnější indiánský stát*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2006. Karavela. ISBN 80-86493-21-0, s. 88-89

padesáti let.⁹³ Zdůrazňuje, že systém „mita“ byl velmi propracovaný a dohlíželo na něj mnoho úředníků. Šlo především o práce s určitou regulérností, jako například činnosti na poli, sbírání sklizně, opatrování lam a alpak, konstrukce různých staveb, silnic a mostů, kovářství a produkce statků (zbraní, oblečení, uměleckých produktů). Podotýká, že jedním z druhů „mity“ byl i odchod do vojska. Nejfrekventovanější byla práce v dolech kvůli těžbě stříbra. Farfánová Barriosová upřesňuje, že každý druh „mity“ mohl trvat rozdílnou dobu, avšak administrátoři se snažili, aby rodiny a příbuzní byli vždy pohromadě.⁹⁴ Dodává, že v případě manuálních prací a uměleckých dovedností se „mity“ většinou prodlužovaly na mnoho let.

Cuervo Álvarez vysvětluje „**repartimiento**“ jako produktivní systém, který nahradil „encomiendu“ v polovině šestnáctého století. Uvádí, že předpokladem „repartimenta“ byla pečlivě kontrolovaná práce, která měla trvat pouze v čase denního světla, kde přesčasy měly být placeny a práce se neměla týkat dětí a žen.⁹⁵ Poukazuje na to, že tyto principy ale nebyly dodržovány a **nucená práce indiánů** se stala hlavním a nejtrvalejším mechanismem, který zaručoval podřízenost domorodců. Zmiňuje, že se jednalo o práci ve stavebnictví, na farmách a v dolech za podprůměrný plat, což vzbuzovalo v indiánech značný odpor a útekem se snažili těmto pracím vyhnout. Podotýká, že po tom, co byla dokončena výstavba měst se ukázalo, že nejdůležitější je práce v zemědělství, konkrétně na pšeničných polích. Na obdělávání pšeničných polí bylo přísně dohlíženo. Cuervo Álvarez zmiňuje, že zaměstnavatelé měli právo požadovat po indiánech více práce, zabavit jim oděvy a zadržovat jejich mzdy, aby jim zabránili v případném útěku.

Roedl uvádí, že „Nové zákony“ byly „encomendery“⁹⁶ nakonec vnímány negativně, jelikož po jejich smrti patřily „encomiendy“ koruně, značně omezovaly nároky elity a z hlediska práva stavěly indiány na stejnou úroveň jako Španěle. „Nové zákony“ byly nakonec kvůli četným bojům omezeny, čímž došlo k zachování **dědického nároku** „encomenderů“, které se ale vztahovalo pouze na dvě až tři generace. Stále ale existovalo mnoho Španělů, kteří v Peru neměli žádné

⁹³ CUERVO ÁLVAREZ, Benedicto. La conquista y colonización española de América. *Historia Digital*, XVI, 28, s. 133

⁹⁴ FARFÁNOVÁ BARRIOSOVÁ, Eva. *Synové boha Slunce: vzestup a pád říše Inků*. V Praze: Vyšehrad, 2019. ISBN 978-80-7601-124-3, s. 186

⁹⁵ CUERVO ÁLVAREZ, Benedicto. La conquista y colonización española de América. *Historia Digital*, XVI, 28, s. 135-137

⁹⁶ španělští kolonizátoři, kteří měli přidělenou „encomiendu“

vlastnictví a docházelo tak k napadání indiánských obcí. Naposled se „encomendeři“ vzbouřili kvůli opatření, které nepovolovalo indiánům, aby platili Španělům práci, indiáni také nemohli být posíláni do dolů a v zemi tak vznikl nedostatek pracovní síly. Roedl zmiňuje, že důsledkem tohoto období byl **hospodářský bankrot**, markantní pokles indiánů, a tím pádem úbytek pracovní síly.⁹⁷

Zde je patrné, že již na počátku kolonizace v zemi panovalo **rozdělení společnosti na základě rasy**, s čímž se pojila i **diskriminace**, která přispívá k příjmové nerovnosti. Hierarchické rozdělení společnosti tedy sahá až do počátku 16. století. Tuto nerovnost lze považovat za **destruktivní nerovnost**, jelikož lidem byla přiřazena sociální skupina již při narození, takže pravděpodobně neměli snahu zvýšit svůj lidský kapitál, například pomocí vzdělání, protože sociální vrstva byla dána již při jejich narození. Španělé také zabrali **půdu** domorodců, takže nejchudší obyvatelstvo tak přišlo v podstatě o jediný výrobní faktor, který mělo možnost vlastnit. Za hlavní příčinu příjmových nerovností lze považovat instituce, které způsobily výše uvedené problémy.

Cuervo Álvarez uvádí, že další institucí v tomto období bylo „**naborío**“, což byla společensko-právní instituce spočívající v přidělení určitého počtu indiánů španělským dobyvatelům, kteří jim sloužili po určitou dobu. Jednalo se o další povinnou práci, která spočívala v tom, že domorodci pracovali jako domácí služebníci až do smrti svého pána.⁹⁸ Dále zmiňuje, že někteří „naboríos“⁹⁹ museli plnit ostatní práce, jako práci na poli, farmách a komunálních pozemcích hispánských měst. „Naboríos“ byli muži, ženy většinou pracovaly v domácnosti. Po smrti svého pána si „naborío“ mohl vybrat, zda chce v této formě práce pokračovat nebo ji opustit a na jeho děti se tento druh práce neměl vztahovat. Cuervo Álvarez dále podotýká, že „naboría“ měla být poskytována z právního hlediska pouze dobrovolným a svobodným rozhodnutím domorodce. Ovšem v praxi to ale fungovalo tak, že španělský dobyvatel ignoroval existující opatření, které nařizovalo pravidelnou kontrolu práce. Zmiňuje, že kontroly ve skutečnosti nefungovaly, protože španělští dobyvatelé měli ve zvyku využívat co největší počet domácích pracovníků a **pracovní podmínky byly samozřejmě špatné**.

⁹⁷ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-839-6, s. 60-63

⁹⁸ CUERVO ÁLVAREZ, Benedicto. La conquista y colonización española de América. *Historia Digital*, XVI, 28, s. 137-138

⁹⁹ Indiáni, kteří museli plnit nucenou práci

Z toho lze vyčíst **politický vliv elity**, která se nebála nerespektovat nařízení státu. Pravděpodobně zde docházelo k propojení bohatých Španělů a vlády. Následně selhal celý systém státu, protože nedocházelo k pravidelným kontrolám tak, jak mělo. Existovaly velké rozdíly mezi tím, co bylo oficiálně dáno, a co se skutečně dělo. Lze tvrdit, že v zemi panovala **nerovnost na základě příjmů a bohatství**, a také stále panovala **statusová nerovnost**. Příjmové nerovnosti jsou způsobeny opět institucemi, kde elita měla v rukou veškerou moc.

Cuervo Álvarez uvádí, že kolonizace měla **katastrofální demografické následky**. Zmiňuje, že původní počet indiánů před kolonizací se pouze odhaduje. Existují výpočty, které hovoří o 20 milionech indiánů v roce 1492, američtí vědci uvádí čísla mezi 75 a 100 miliony domorodců. Po kolonizaci, v roce 1572, žilo asi 10 milionů indiánů, což znamená, že úbytek indiánů v důsledku kolonizace byl 50% až 90%. Cuervo Álvarez za hlavní příčiny považuje **pracovní podmínky a nemoci** přenesené z Evropy, v jejichž důsledku zemřelo mnohem více lidí než tomu bylo v důsledku bojů.¹⁰⁰ Roedl zmiňuje, že kvůli velkému poklesu domorodců existovalo hodně pozemků, které neměly své majitele a koruna se rozhodla přidělit osamocené pozemky neprivilegovaným kolonistům.¹⁰¹ Zde se setkáváme opět se **statusovou nerovností**, kde domorodé obyvatelstvo stále nemělo nárok na opuštěnou půdu a instituce jednaly ve prospěch elity, což zvýšilo příjmovou nerovnost. Půda sice byla přiřazena neprivilegovaným kolonistům, ale přesto to pořád byli Španělé, kteří byli výše v sociální struktuře než domorodé obyvatelstvo.

León a Iguíñiz zmiňují, že výsledkem koloniální nadvlády byla **etnická nerovnost** a nejvíce samozřejmě rozhodovalo to, zda daná osoba byla kolonizátor nebo místní obyvatel. Dále uvádí, že v hierarchické struktuře byli nejvýše rodilí Španělé. Španělské obyvatelstvo tvořilo méně než jednu osminu obyvatelstva, což ale bylo vyrovnáváno jejich mocí. V jejich rukou byla politická i ekonomická moc a byli také nadřazení ve všech možných směrech. V tomto případě si lze povšimnout, že **moc byla opět v rukou elit**, což následně způsobuje nerovnost ve společnosti. Španělské hodnoty, jazyk, estetický vkus, zvyky, hodnoty byly vždy **nadřazovány nad tradice místního obyvatelstva**.¹⁰² Španělé narození již na latinskoamerickém území zaujíмали druhé místo, za nimi byli lidé bílé pleti, dále mestici a míšenci, po nich následovali indiáni a nejhorší

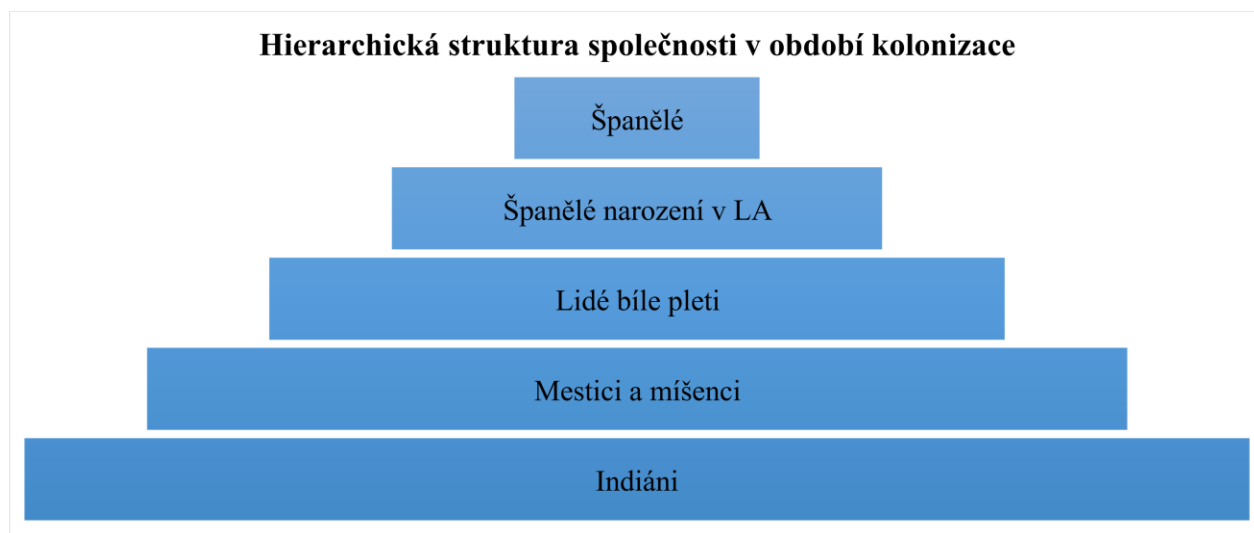
¹⁰⁰ CUERVO ÁLVAREZ, Benedicto. La conquista y colonización española de América. *Historia Digital*, XVI, 28, s. 140

¹⁰¹ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 85

¹⁰² LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones* [online], s. 26

postavení měli afričtí nevolníci.¹⁰³ V tomto případě se stále objevuje **destruktivní nerovnost**, protože hierarchie byla jasně daná a lze předpokládat, že lidé neměli snahu dostat se výše v hierarchické struktuře, protože to bylo téměř nemožné.

Graf 5: Hierarchická struktura společnosti v období kolonizace

Zdroj: KLÍMA, Jan. *Dějiny Latinské Ameriky: vývoj oblasti, regionů a států*, zpracováno autorkou

¹⁰³ KLÍMA, Jan. *Dějiny Latinské Ameriky: vývoj oblasti, regionů a států*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. ISBN 978-80-7422-368-6, s. 85

2.2 Války za nezávislost a období peruánského „místokrálovství“

Roedl popisuje, že v roce 1542 bylo zřízeno „místokrálovství“, jehož prostřednictvím měl být zaveden správní systém na nově dobytém území. Součástí byly „Nové zákony“ udávající politické uspořádání a roli institucí. V tomto období existoval koloniální orgán „audiencie“, který stanovoval práva a omezení úředníků a dohlížel na jejich práci.¹⁰⁴ „Audiencie“ se skládala z několika soudců. Instituce byla nadřazena ostatním orgánům, neboť mohla anulovat rozsudek berních pracovníků, rozhodovala o podaných odvoláních v rámci správních celků, kontrolovala platby indiánského tributu a přezkoumávala příkazy městských rad. Finanční instituce byly také řešeny centrálně a o distribuci daní rozhodoval pouze král.

Roedl informuje, že nedílnou součástí společnosti byla církev, která měla přednostní ekonomické, právní a kulturní postavení. Dále také vlastnila nejvíce pozemků, byla významným obchodníkem a patřil jí monopol na vzdělání. Církev se soustředila nejen na šíření křesťanství, ale také zprostředkovávala pokojné soužití kolonialistů a indiánů. Dodává, že jezuité díky svým diplomatickým schopnostem získali mnoho oblastí.¹⁰⁵

Roedl zmiňuje, že nejvýše postavené vrstvy byly situované v Limě, kde bydleli nejvyšší administrátoři, církev a nejmajetnější podnikatelé. Dále uvádí, že lidé žijící na pobřeží se živili obděláváním půdy, jelikož velká část půdy zůstala indiánským komunitám. Právě pobřežní půda byla nejdůležitějším zdrojem koloniálního zemědělství, neboť Peru se tak stalo největším exportérem pšenice. Upozorňuje ale, že to pouze do doby, než tuto oblast v roce 1687 **postihlo zemětřesení**. V důsledku zemětřesení se oblast stala neplodnou, takže Peru muselo začít dovážet pšenici z Chile. Po zemětřesení došlo k velkému úbytku obyvatelstva a zbylou půdu tak neměl kdo obdělávat. Půda byla nakonec rozprodána španělským kolonialistům, aby nedošlo k úplnému ekonomickému selhání. Systém „encomienda“ byl na počátku 18. století odvolán.¹⁰⁶

Roedl dále zmiňuje, že od druhé poloviny 16. století do konce 17. století byla hlavním hospodářským pilířem těžba zlata, stříbra a drahých kovů. Město Potosí bylo klíčovým střediskem těžby stříbra a v tomto období bylo nejmajetnějším a nejlidnatějším městem Ameriky. Naleziště patřila panovníkovi, který soukromníkům dával oprávnění k těžbě prostřednictvím smluv.

¹⁰⁴ ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států, s. 29-37

¹⁰⁵ ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států, s. 29-37

¹⁰⁶ ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států, s. 29-37

Dodává, že soukromníci museli ale odevzdat jednu pětinu vytěženého stříbra do státního rozpočtu. Oprávnění k těžbě stříbra mělo 80 soukromníků, pro které pracovali indiáni na základě uděleného „repartimienta“. Roedl zmiňuje, že později došlo k objevení amalgamace, díky čemuž se efektivita těžby stříbra znásobila a do Španělska tak mohlo být vyváženo stříbro ve velkém množství. V roce 1626 došlo k **záplavě**, která značně narušila těžbu, zničila město a zemřelo 2000 lidí. Druhým důležitým odvětvím v tomto období byl textilní průmysl, a to nejen díky peněžním ziskům, ale také díky počtu lidí, kteří se takto mohli podílet na budování ekonomiky.¹⁰⁷

Zde opět instituce způsobují příjmovou nerovnost, díky kterým stále dochází ke **statusové nerovnosti**, která se pojila s **nerovností moci a vlivu**. Zřízení „audiencie“ a centralizace mohlo státu sice alespoň trochu pomoci, přesto ale v zemi stále existovala **diskriminace na základě rasy**. Vzhledem k tomu, že soukromníci odevzdávali poměrnou část výnosů z těžby stříbra panovníkovi, tak docházelo alespoň k určité **formě daně**. Dalo by se předpokládat, že finance vybrané na daních ale nebyly využity na transfery chudému obyvatelstvu, ale byly spíše pro španělskou korunu. Země také trpěla přírodními katastrofami, které následně mohly implikovat řadu nemocí, čímž mohla vznikat **nerovnost lidského kapitálu**, která následně může způsobovat příjmovou nerovnost.

Počátkem 18. století došlo k výměně dynastie Habsburků za dynastii Bourbonů. Roedl uvádí, že když se na trůn dostal Filip V., byla země velmi **zkorumpovaná** a bylo možné koupit si téměř každý úřad, včetně soudců a místokráľů. Dalo by se očekávat, že Filip V. bude chtít tuto situaci napravit, ve skutečnosti tomu tak ale nebylo. První provedené změny se týkaly především posílení vlastní moci, formování vojska a zabezpečení příjmů země. Hlavním úkolem místokráľů za vlády Filipa V. bylo **vybírání daní**, které byly posílány do Španělska, a to i přesto, že „místokráľovství“ mělo mnoho dluhů. Dále uvádí, že v období 1719-1720 byli obyvatelé Peru zasaženi obrovskou **epidemií**, pravděpodobně cholery nebo tyfu, při které zemřela v Cuzcu více než polovina lidí. I po ústupu epidemie se situace nezlepšila, neboť lidé začali **umírat kvůli hladu**, ke kterému docházelo kvůli neobdělávání půdy. Rok 1776 znamenal konec těžby stříbra v Potosí, jehož hlavní příčinou byly náklady na ochranu této oblasti. V roce 1746 opět přišlo zemětřesení. Šlo o největší přírodní katastrofu v průběhu koloniálního období, po které následoval opět **hladomor a epidemie**.¹⁰⁸

¹⁰⁷ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 87-91

¹⁰⁸ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 101-108

Vzhledem k tomu, že společnost silně fungovala na základě společenských tříd lze předpokládat, že hladomor a epidemie zapříčinili **nerovnost ve zdravotnictví**, protože ne každý si mohl dovolit kvalitní zdravotní péči. Nerovný přístup ke zdravotní péči mohl následně vyvolat nerovnost ve vzdělání, jak bylo zmíněno v první kapitole. To následně mohlo vyústit v příjmovou nerovnost. **Korupce** omezovala hospodářský růst a zabraňovala tím transparentnosti a spravedlnosti, čímž nadále převládala **statusová nerovnost**. Vybírání daní lze považovat za pokrok, ovšem ne v případě zasílání peněz do Španělska, to naopak **prohlubuje statusové rozdíly** mezi kolonizátory a domorodci a zvyšuje to příjmovou nerovnost.

Fisher uvádí, že bourbonské elity se prostřednictvím administrativní reformy snažily centralizovat a zlepšovat strukturu vlády, vytvářet účinnější ekonomické a finanční systémy a obecně obnovit integritu a dodržování práva na všech úrovních správy. Doufalo se, že tato správa s jasně stanovenými pravomocemi a povinnostmi, přivede do země znovu řád. Zavedli systém „intendantury“, kde v čele byli „intendanti“, kteří nebyli spojení s místokrálem, ale se španělskou korunou a představovali výkonný státní orgán. Peru bylo rozčleněno na sedm správních celků, které spadaly pod „intendanty“. „Intendanti“ měli na starost vojáky, vybírali daně, měli soudcovské oprávnění, rozhodovali o organizačních záležitostech církve a rozdělovali veřejné činnosti. Systém se neobešel bez problémů, jelikož docházelo k neshodám s audiencemi a místokráli, protože jejich působení bylo systémem „intendatur“ značně omezeno. Implementace „intendatur“ ale znamenala pro Peru úspěch z fiskálního hlediska, protože v závěru 18. století vzrostl roční výnos z daní na pět milionů pesos.¹⁰⁹ To odpovídá přibližně čtyřem milionům dnešních peruánských soles¹¹⁰, což je 1,16 milionů USD.¹¹¹ V tomto případě prostřednictvím fiskální politiky došlo sice k ročnímu výnosu z daní. Na druhou stranu byli „intendanti“ spojeni se španělskou korunou, čímž docházelo k nadřazování Španělů nad indiány a instituce tak stále způsobovaly příjmové nerovnosti, jelikož domorodci byli v nevýhodě.

¹⁰⁹ FISHER, John. The Intendant System and the Cabildos of Peru, 1784-1810. *The Hispanic American Historical Review*, Vol. 49, No. 3 (Aug. 1969), pp. 430-453 [online]. Duke University Press [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2511779>

¹¹⁰ History of Currency in Peru. *Traducciones Especiales: Traducciones informadas y con acabado profesional* [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z:

<https://traduccionesespeciales.wordpress.com/museografia/numismatic-museum-of-peru/>

¹¹¹ Peruvian Soles. © 1995-2019 XE.com Inc. [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://www.xe.com/currencyconverter/convert/?Amount=1&From=USD&To=PEN>

Roedl zmiňuje zavedení důležité reformy v roce 1778 s názvem „Nařízení o svobodném obchodu“, díky které třináct španělských přístavů mělo právo volně obchodovat s koloniemi v Latinské Americe. Touto reformou došlo ke zvýšení importu o 22 % a export Peru stoupl o 14 %. Volný obchod ale také znamenal velký **přliv imigrantů**, kteří díky svému evropskému původu měli vyšší postavení než místní obyvatelstvo.¹¹² Dále zmiňuje, že s nově dovezeným zbožím omezovali domácí obchodníky. Podotýká, že na druhou stranu ale přistěhovalci byli vítáni kvůli sňatkům, které zahrnovaly velká věna.

Počátkem roku 1812 povstání v Cuzcu započalo válku za nezávislost. Acemoglu a Robinson uvádějí, že se jednalo spíše o etnické válčení než hnutí za nezávislost. Válka tak sjednotila všechny elity v opozici a jednalo se o boj chudých proti bohatým. Chudí totiž požadovali větší rovnost a stejná práva jako bohatí, což bohaté obyvatelstvo samozřejmě nechtělo dovolit.¹¹³ Roedl uvádí, že nezávislost byla nakonec vyhlášena 28. července 1821, ale nejvyšší vrstvy ji akceptovaly s velkými pochybami. San Martín, který panoval na nově osvobozeném území, zrušil systém „repartimienta“.¹¹⁴

Castillo a Iguíñiz poukazují na problémy po vyhlášení nezávislosti, kterých bylo mnoho. Uvádějí, že doly patřily bohatým, farmy neměly dostatek pracovníků, docházelo k **vysoké inflaci**, lidé nevěřili místní měně a daně byly vybírány násilím.¹¹⁵ Zmiňují, že později po revoluci nezávislosti, bílí obyvatelé získali zpět určitou kontrolu nad zemí, o kterou se ale dělili i s mestici, kteří prostřednictvím armády vstoupili do politického dění země. Dodávají, že vyvlastněné dědictví Španělů, které zahrnovalo doly, farmy a městská sídla bylo rozděleno mezi vlastence, což také zlepšilo ekonomickou moc rostoucí míšenecké třídy. V tomto období pravděpodobně docházelo nejdříve k velkým příjmovým nerovnostem kvůli vysoké inflaci, jak je ale uvedeno v první kapitole, následné snížení inflace zmírnilo příjmovou nerovnost a míšenecká třída se zapojila více do ekonomiky státu.

Roedl sděluje, že během tohoto období měly **přístup ke vzdělání hlavně vyšší vrstvy**. V tomto období byla založena univerzita v Limě, kterou navštěvovali synové bohatých obchodníků, kteří

¹¹² ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, 113-116

¹¹³ ACEMOGLU, Daron a James A. ROBINSON. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*, s. 42

¹¹⁴ ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států, s. 60-62

¹¹⁵ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones*, s. 29

byli původně ngramotní. Dodává, že tímto se jejich potomci mohli dostat na významné pozice v rámci koloniální správy nebo mít vysoké postavení v rámci církevní hierarchie. Upřesňuje, že zakládání středních škol měla na starost církev a první školu založila v Limě. Později byla také založena škola v Cuscu, kterou mohli navštěvovat i potomci indiánské šlechty.¹¹⁶ To pravděpodobně způsobilo **nerovnost ve vzdělání**, protože přístup ke vzdělání měla pouze elita, a také proto, protože první školy byly založené v Limě a Cuscu, čímž mohla vznikat příjmová nerovnost na vesnicích. Seminario de Marzi a Zegarra považují za hlavní příčiny nerovnosti v tomto období **umístění nových exportních výrobků na pobřeží a krizi těžby stříbra**, neboť obě tato odvětví byla často vystavována zemětřesením nebo povodním.¹¹⁷

V závislosti na výše uvedených faktech lze tvrdit, že **koloniální minulost** Peru byla jednou z příčin příjmových nerovností. Contreras uvádí, že politické elity vlastnily většinu bohatství země a vyloučily původní obyvatelstvo ze základních občanských práv.¹¹⁸ Dále také zmiňuje **nerovnost v alokaci transferů**, která je důležitou determinantou nerovností, které způsobily **institute**. Podotýká, že vysokou nerovnost využily elity ve svůj prospěch, neboť vytvořily právní rámce, které zaručovaly jejich politickou moc. Zmiňuje, že domorodci během španělské invaze prošli řadou **demografických a ekonomických šoků a sociálního utlačování**. Práce byla přesunuta ze zemědělství do hornictví, neboť těžba byla jedním z hlavních zájmů Španělů. Současně **domorodci byli vyloučeni z nejproduktivnějších oblastí**. Contreras uvádí, že tyto šoky hlavních výrobních faktorů (půda a práce) vyvolaly značnou nerovnost. Také jejich původní hospodářský systém založený na vzájemnosti a přerozdělování byl náhle nahrazen španělským systémem, ve kterém stát plnil roli drsného výběrčího daní a prakticky **neexistovalo přerozdělování**. Kromě toho byla většina domorodců vyřazena z nároku na vzdělání, čímž Španělé indiánům zablokovali přístup k lidskému kapitálu. Tím jim bránili ve vstupu do ekonomického sektoru a jejich možnosti byly omezeny hlavně na těžební činnosti. Z toho plyne, že v tomto období stále přetrvává **destruktivní nerovnost**.

¹¹⁶ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 141

¹¹⁷ SEMINARIO DE MARZI, Bruno a María Alejandra ZEGARRA. *Trends in regional inequality in Peru, 1795-2016* [online]. Lima, Peru: Research Center of the Universidad del Pacífico, June 2018 [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/326571442_Trends_in_regional_inequality_in_Peru_1795-2016, s. 46 - 48

¹¹⁸ CONTRERAS, Carlos. *Economía* [online]. Lima, Peru: Fondo Editorial de la Pontificia Universidad Católica del Perú, 2008 [cit. 2019-10-20]. ISSN 0254-4415. Dostupné z: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/10456/1/MPRA_paper_10456.pdf, s. 52-53

2.3 Formování Peru

Roedl zmiňuje, že prvním vládcem Peru se stal Bolívar, který ale nevládl dlouho, ovšem zemi zanechal ve velkém chaosu. Uvádí, že těžbu stříbra se po válce nepodařilo obnovit, takže hlavním odvětvím se stalo zemědělství a vyrábělo se hlavně pro domácí potřebu. Pobřeží země trpělo nedostatkem pracovníků, neboť bylo zakázáno dovážet černochoy, čímž cena dělníků stoupala. **Dovážené evropské textilní produkty**, v důsledku volného obchodu, stále ničily místní obchodníky, protože domácí trh byl nekonkurenceschopný. Elita byla rozdělena na mnoho skupin podle zájmů a území, a také vznikla další vysoká společenská třída s názvem „**caudillové**“. Roedl uvádí, že caudillové se zrodili z vojenských vůdců a ovlivňovali politiku země během celého 19. století.¹¹⁹

Seminario de Marzi a Zegarra tvrdí, že toto nestabilní období nahradil cyklus, který lze rozdělit do dvou fází. První fází je **éra guana a ledku**. Guana a ledek jsou hnojiva, jejichž hlavní ložiska byla umístěna na centrálním pobřeží Peru. V této fázi stát investoval většinu veřejných investic právě do tohoto území prostřednictvím výstavby železnic. Ve druhé fázi docházelo k nárůstu nerovnosti, která byla způsobena hospodářskou politikou, která byla zaměřena na diverzifikaci peruánského státu. Severní pobřeží ale z této politiky těžilo, protože docházelo k modernizaci plantáží s cukrovou třtinou, zrušení otroctví, zvýšení investic a podpoře mezinárodní migrace. V této fázi také jižní pobřeží, kde byla umístěna ložiska ledku, bylo začleněno do nové exportní ekonomiky. Společně s hospodářskou krizí ale byly zavrženy základy proexportní ekonomiky a následně došlo opět k poklesu nerovnosti. Seminario de Marzi a Zegarra zmiňují, že následoval **cyklus konvergence a divergence**, který je spojen s migrací, industrializací a urbanizací. Vysvětlují, že cyklus začíná hospodářským oživením. Následně začal vznikat nový vývozní sektor, který byl založen na exportním zemědělství, na severním pobřeží, těžbě barevných kovů a kaučuku, v centru země, a výrobě bavlny na jihu. Nárůst obyvatelstva v Limě a začátek industrializace však přispíval k divergenci. Následovalo období výstavby dálnice, což vedlo opět ke konvergenci díky zvyšování vnitrostátní migrace do Limy a změně regionální struktury veřejných a soukromých investic.¹²⁰

¹¹⁹ ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států, s. 65-67

¹²⁰ SEMINARIO DE MARZI, Bruno a María Alejandra ZEGARRA. *Trends in regional inequality in Peru, 1795-2016*, s. 46-48

Castillo Vera potvrzuje, že ekonomika Peru byla závislá na výnosech exportu guana.¹²¹ Dále ale tvrdí, že země počátkem 70. let začala pociťovat dopady fiskální krize, která byla vyvolaná mimo jiné **nadměrnými veřejnými výdaji**. Bod zlomu nastal v průběhu režimu Josého Balty, který byl založený na veřejných pracích, zejména na výstavbě železnic. Balta hledal způsoby ke zlepšení fiskální situace prostřednictvím **zahraničních půjček**. Předpokládal, že díky výrobě guana bude generována devize ke splácení půjček. Nicméně půjčky v letech 1870 a 1872 vážně ohrožily budoucí příjem země. Země se dostala do obrovského zadlužení, takže přibližně mezi lety 1873 a 1876 byla polovina státního rozpočtu použita ke krytí zahraničního dluhu. To následně způsobilo omezení vnitrostátních výdajů a země přišla i o příjmy z guana. Castillo Vera uvádí, že vláda se rozhodla situaci řešit půjčkou u soukromých bank, která byla 18 milionů pesos (přibližně 14,4 milionů dnešních soles¹²², což je 4,176 milionů USD¹²³). Následně, v roce 1876, země čelila vysoké úrovni **vnějšího a vnitřního dluhu a deficitu**, který byl za období 1875-1876 47 milionů pesos (dnešních 1,09 milionů USD). V souvislosti s krizí však došlo k určité produktivní diverzifikaci v rámci jiných hospodářských oblastí, jako je výroba bavlny, cukru a ledu. Z toho plyne, že finance státu nemohly být použity pro vnitrostátní účely, ale byla nimi financována půjčka. Je pravděpodobné, že stát využil restriktivní monetární politiku, čímž mohla vznikat příjmová nerovnost. V tomto období ještě neexistovala centrální banka, takže komerční banky fungovaly nezávisle. Lze se ale domnívat, že došlo k **neočekávanému zvýšení úrokových sazeb**, což také mohlo vést ke zvýšení příjmové nerovnosti.

León a Iguíñiz nastiňují, že koncem poslední třetiny 19. století a počátkem 20. století byl v Peru nastolen částečný liberalismus, což v pojetí těchto dvou autorů znamenalo, že všichni obyvatelé se mohli účastnit na sociální, politické a hospodářské organizaci státu, ale upozorňují, že tato účast byla brána meritokraticky. Vysvětlují, že občanská práva byla k dispozici všem, ale nebyla aplikována automaticky, protože lidé si je museli zasloužit. Aby mohli být obyvatelé bráni za plnoprávné občany, museli splnit požadavky, které ale splňovala spíše elita. Mezi tyto požadavky

¹²¹ CASTILLO VERA, Paula. La Desigualdad de Ingresos en el Perú según el Censo de 1876. *ProQuest* [online]. Economía Vol. XL, N° 79, 2017, , 181-216 [cit. 2019-11-25]. ISSN 0254-4415. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/1993303295/fulltextPDF/A065FE277AC648D0PQ/1?accountid=17203>, s. 186-187

¹²² History of Currency in Peru. *Traducciones Especiales: Traducciones informadas y con acabado profesional* [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z:

<https://traduccionesespeciales.wordpress.com/museografia/numismatic-museum-of-peru/>

¹²³ Peruvian Soles. © 1995-2019 XE.com Inc. [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://www.xe.com/currencyconverter/convert/?Amount=1&From=USD&To=PEN>

patřilo vzdělání nebo alespoň znalost abecedy, museli znát adresu svého domu a museli mít určitou úroveň příjmu. Dále León a Iguíñiz upřesňují, že pokud jednotlivec tyto požadavky nesplňoval, měl pouze tzv. **latentní občanství**, takže ve skutečnosti plnoprávné občanství měla pouze menšina. Podotýkají, že stát se alespoň snažil vytvořit způsoby, kterými by se dočasně vyloučení obyvatelé dostali mezi plnoprávné občany. V tomto případě se začíná projevovat **konstruktivní nerovnost**. Lze totiž předpokládat, že i nižší vrstvy chtěly mít přístup k volebnímu právu, což je nutilo vzdělávat se a tím mohlo být docíleno snížení příjmové nerovnosti.

Tento způsob liberalismu ale začal vytvářet obrovskou sociální propast mezi Limou, dalšími pár městy a vnitrozemskou částí. León a Iguíñiz podotýkají, že na základě sčítání lidu bylo zjištěno, že jeden ze šesti Peruánců dokáže číst a psát, zatímco asi polovina populace se nedokázala vyjádřit v národním jazyce, což byla španělština.¹²⁴ Tento problém byl propastí, která oddělovala domorodce od režimu života bílých obyvatel a mesticů. V tomto případě lze tvrdit, že **nerovnost lidského kapitálu** způsobila příjmovou nerovnost, protože nižší vrstvy měly hůře placenou práci kvůli nedostatku vzdělání.

León a Iguíñiz podotýkají, že sjednotit život domorodců a přistěhovalců bylo náročné, proto byly zavedeny tři nástroje, které měly jejich soužití usnadnit. Jako první nástroj uvádí výstavbu železnice, která měla vyřešit problém izolace. Vládnoucí elity věřily, že železnice by mohla být velkým zachráncem Peru a technickým způsobem vyřešit geografický problém, zajistit komunikaci mezi hornatou oblastí a pobřežím, a tak zprostředkovat lepší život lidem žijícím ve vnitrozemí. Druhým nástrojem byla škola, která měla být cestou k šíření španělštiny a prostředkem ke znalosti národních zákonů a občanských hodnot. Posledním nástrojem byla hygiena, která měla změnit návyky v oblasti stravování a způsobu péče o tělo. León a Iguíñiz ale podotýkají, že železniční a vzdělávací program trpěl **nedostatkem veřejných financí**. Ačkoliv se tyto nástroje začaly formulovat již v roce 1870, k jejich zavedení došlo až o tři desetiletí později. Acemoglu a Robinson uvádějí, že jednou z příčin příjmových nerovností je právě pozdní zavedení parních energií, železnic, elektřiny a tovární výroby. Tato **technologická mezera** přetrvává až dodnes a reprodukuje se ve větším měřítku, kvůli čemuž Peru zaostává.¹²⁵

¹²⁴ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones*, s. 32-33

¹²⁵ ACEMOGLU, Daron a James A. ROBINSON. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*, s. 67

León a Iguíñiz v rámci vzdělání vysvětlují, že v 70. letech 19. století bylo běžné, že školy byly pod pravomocí obecních rad. V roce 1905 byly přemístěny pod centralizované vedení Ministerstva spravedlnosti, institucí a dobročinných spolků. Od té doby se **vzdělávací instituce** rychle rozšířily do všech regionů v Peru. V roce 1907 37 % žáků základních škol byli domorodci, 43 % byli mesticové a 19 % bílé obyvatelstvo. León a Iguíñiz následně dodávají, že rozvoj vzdělávání také zajistil **rozvoj profese učitelů**. Zmiňují, že do roku 1930 bylo pro tento obor požadováno dokončení středního vzdělání, což ale omezovalo vstup domorodců do učitelské oblasti. Rozšiřování vzdělání v rámci celého území zajistilo vstup domorodých obyvatel a mesticů i do této profese a odtud i do dalších oblastí.¹²⁶ Rozvoj vzdělání pravděpodobně snížil příjmovou nerovnost.

León a Iguíñiz uvádějí, že v rámci programu týkajícího se hygieny bylo navrženo několik cílů. Na jedné straně šlo o **snížení vysoké kojenecké úmrtnosti**, která charakterizovala Peru na počátku 20. století a snížení vysoké úmrtnosti obecně. Zmiňují, že na druhé straně šlo o zavedení **stravovacích návyků, péči o tělo a zajištění vhodného oblečení**, díky kterým by domorodci mohli být považováni za „civilizované“. Vysvětlují, že tyto programy, spočívaly v tom, že vedly ke snaze poskytovat podzemní kanalizaci a tekoucí vodu do měst. Dále uvádějí, že programy zahrnovaly vydláždění ulic, vybudování zdravotních zařízení, poskytování zdravotních služeb v terénu a zřízení účinnějšího systému sběru a likvidace odpadu.¹²⁷

León a Iguíñiz zmiňují, že domorodé obyvatelstvo a mestici, kteří byli částečně začleněni jako pracovní síla národního společenství, začali požadovat větší politická, ekonomická a sociální práva, která byla doposud velmi omezená. Volební zákon z roku 1895 totiž stanovil **požadavek gramotnosti k výkonu volebního práva**, což snížilo počet voličů na méně než pět procent populace republiky.¹²⁸ V tomto případě by se dalo tvrdit, že volit mohly pouze vyšší vrstvy, které volily politiky ve svůj prospěch. Tím mohlo být domorodé obyvatelstvo utlačováno a převládala tak statusová nerovnost, která způsobila nerovnost v příjmech. Na druhou stranu lze konstatovat,

¹²⁶ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones*, s. 34-37

¹²⁷ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones*, s. 34-35

¹²⁸ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones*, s. 36-37

že mohlo docházet ke **konstruktivní nerovnosti**, protože indiáni tak pravděpodobně měli motivaci stát se gramotnými.

V roce 1925 byla **expanze sekundárního vzdělání** (žáci mezi 12 a 17 lety) stále slabá. Všechny státní střední školy navštěvovalo celkem 4596 studentů, jejichž rozložení podle rasy ve stejném roce činilo 25 % bílé obyvatelstvo, 63 % mestici a 12 % domorodci. Indiáni měli nejmenší zastoupení, a to i přesto, že tvořili nejméně polovinu peruánské populace, takže dochází k nerovnosti ve vzdělání. Do roku 1940 se počet studentů zapsaných na státních středních školách zvýšil a dosáhl počtu 17000 studentů. Výsledky vzdělávacího systému v tomto období je ale těžké ověřit. León a Iguíñiz uvádějí, že počet studentů zapsaných mezi lety 1902 a 1940 byl pětinasobný, zatímco peruánská populace se pouze zdvojnásobila. Při sčítání lidu v roce 1940 bylo ale zjištěno, že pouze 35 % dětí ve věku od 6 do 14 let navštěvovalo školy, zatímco v roce 1902 to bylo 29 %, což je dost malý posun. León a Iguíñiz následně vysvětlují, že problém byl také v tom, že na některých školách vzrostl počet zapsaných studentů, ale počet vzdělaných obyvatel se snížil. Příčinu vidí v tom, že hodně zapsaných studentů školu opustilo před jejím dokončením. Mezi lety 1876 a 1940 také došlo ke snížení negramotnosti na pobřeží. León a Iguíñiz zmiňují, že k nejpozoruhodnějším pokrokům v gramotnosti došlo v hlavním městě a přístavu Callau. Veřejná výuka přispěla k šíření španělštiny, takže pokud veřejná výuka neměla takový vliv na gramotnost, jednoznačně alespoň zvýšila počet lidí mluvících španělsky. Dále dodávají, že v roce 1940 dvě třetiny populace starší pěti let mluvily nebo rozuměly národnímu jazyku. Na základě sčítání lidu byl odhadován počet bílých obyvatel a mesticů na 52 % a domorodé populace na 46 %. Zmiňují, že populace hovořící ve španělském jazyce byla odhadována na 64,4 %, což by znamenalo, že lidé rozumějící španělsky již nebyli pouze mesticové a bílí, ale také jedna třetina domorodých rozuměla a později i mluvila tímto jazykem. Podotýkají, že horší situace panovala v horských oblastech, kde pouze jeden z pěti lidí uměl španělsky.¹²⁹ Situace nerovnosti se v tomto období tedy začala poměrně zlepšovat, přesto jsou ale stále patrné **teritoriální nerovnosti**, neboť lidé žijící ve venkovských oblastech byli stále v nevýhodě, což mohlo způsobovat příjmovou nerovnost.

León a Iguíñiz zmiňují, že nezávislost znamenala pro mestice a kreoly přístup ke zdrojům, protože se zmocnili majetku, který dříve patřil Španělům nebo církvi. Počátkem roku 1890 začaly

¹²⁹ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones*, s. 38-42

konflikty o půdu. Během koloniálního období kolonialisté skoupili nejlepší půdu v okolí měst, která byla zavlažována. Zavlažovací systém byl kontrolován zámožnými vlastníky, do té doby než nový vodní zákon v roce 1902 stanovil, že každý má právo na takové množství vody, které proporčně odpovídá množství vlastněné půdy. V případě půdy, kterou vlastnili indiáni, udržoval stát nejednoznačný postoj, který na jedné straně obhajoval půdu domorodých, ale na druhé straně se snažil usnadnit přístup k přírodním zdrojům oligarchii. León a Iguíñiz dále uvádějí, že v roce 1893 bylo domorodé obyvatelstvo prohlášeno za legitimní vlastníky půdy, kterou skutečně okupovalo. Toto prohlášení se nejdříve týkalo pouze dvou regionů, v roce 1920 se ale rozšířilo po celé zemi. V roce 1893 byl zároveň aktualizován zákon z roku 1877, který povoloval doplňující majetkové listiny. Nájemníkům nebo domorodcům, kteří prokázali, že strávili čtyřicet let obděláváním půdy „bez odporu“, bylo uznáno plné vlastnictví. V roce 1909 bylo toto období zkráceno na dvacet let. Existovalo tedy **mnoho protichůdných norem**, takže ten, kdo měl dobré znalosti právních mechanismů a úřadů, mohl využívat příležitostí, které mu byly otevřeny díky tomuto chaosu.¹³⁰ V tomto případě mohlo docházet k **nerovnosti příležitostí**, protože ne každý disponoval znalostí právních mechanismů.

¹³⁰ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones*, s. 42-43

2.4 Peru ve 20. století

Roedl uvádí, že celé dvacáté století znamenalo pro Peru příliv investorů, což ovlivňovalo vývoj politiky. Nastiňuje, že nejvíce se exportovala nafta, měď, stříbro, cukr, bavlna a vlna. Ceny posledních tří jmenovaných produktů ale na mezinárodním trhu byly levnější než peruánské produkty, což vedlo k ustrnutí ekonomiky a došlo k **růstu nezaměstnanosti**. V první polovině dvacátého století vládl Leguía, za jehož vlády, v roce 1920, byla vydána nová ústava. Prostřednictvím ústavy sliboval mnoho – autonomii, dohled na dodržování lidských práv a respektování indiánských komunit a jejich půdy. Ve skutečnosti zavedení ústavy nefungovalo, protože Leguía pomocí **korupce** ovládl všechny instituce. Leguía vládl jedenáct let a jedním z důvodů konce jeho vlády byl obrovský pokles vývozu – vývoz mědi klesl o 69 %, nafty o 50 %, cukru, bavlny a vlny o 70 %. Společně s poklesem exportu přišla také **inflace** a další **nárůst nezaměstnanosti**, což vedlo k sociálním problémům a zvýšení příjmové nerovnosti.¹³¹

Roedl zmiňuje, že ve dvacátém století prošlo Peru velkou expanzí obyvatelstva, což zvětšovalo sociální problémy. V okolí Limy a velkých měst začaly vznikat **chudé čtvrti** nazývané „barriadas“ a „pueblo jóvenes“, protože města nedisponovala volnými pracovními pozicemi. Propast mezi bohatou vrstvou a nejchudším obyvatelstvem se tak začala prohlubovat. Vzhledem k velkému počtu obyvatel a závislosti Peru na dovozu potravin se začal rozvíjet nelegální prodej potravin na ulicích. V té době také procentuálně začali převažovat indiáni.¹³²

Roedl zmiňuje, že i v tomto období se indiáni cítili utlačováni, a tak je počátek 20. století spojován s tzv. indigenismem. **Indigenismus** je hnutí, jehož cílem bylo prosadit rovnost indiánů, zrušení aktuálního politického systému, zrušení nadvlády velkých podnikatelů a zavedení nové struktury společnosti, jejíž základem by byly indiánské venkovské obce a spravedlivé hospodářství. Hnutí ale nebylo moc úspěšné, protože poté, v letech 1929-1934, nastala hospodářská krize. Kvůli krizi došlo ke změnám ohledně **vlastnictví půdy**, na kterých profitovali především vlastníci velkých farem, jelikož převzali půdu malých zemědělců. Dodává, že následně v období vlády prezidenta Prado docházelo ke vzpourám malých zemědělců, kteří požadovali zpět svoji půdu.¹³³ Nerovnost

¹³¹ ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států, s. 75-77

¹³² ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států, s. 75-77

¹³³ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 212-215

v rozdělení půdy tak pravděpodobně zvyšovala příjmovou nerovnost, protože malí zemědělci přišli o své vlastnictví ve prospěch bohatých farmářů.

Roedl dále zmiňuje, že Prado již nebyl zastáncem liberální politiky a zavedl trojnásobnou daň z exportu. Ve dvacátých letech docházelo k protestům, protože politická strana APRA se domnívala, že výsledky voleb byly podplaceny a začalo se schylovat k občanské válce. **Korupce** následně pravděpodobně přispěla k příjmovým nerovnostem. Roedl uvádí, že vládnoucí prezident Cerro chtěl blížící se hrozbě zabránit, a tak přijmul následující nástroje: obyvatelstvo bez práce v hlavním městě přesunul do zemědělského sektoru, zavedl patnáctidenní dovolenou a budoval veřejné jídelny, knihovny a školky.¹³⁴ Zmiňuje, že mezi lety 1950 a 1970 klesl export bavlny a peruánské hospodářství začalo exportovat rybí produkty. Díky tomu se Peru stalo hlavním vývozcem rybích produktů a došlo k budování nové vysoké společenské třídy, která nebyla součástí dřívější elity. Roedl následně popisuje, že ani v tomto případě se Peru nevyhnulo **přírodním katastrofám**. Kvůli záplavám na pobřeží byl počet lodí snížen a hlavními produkty vývozu nakonec byly opět měď, stříbro a další kovy. Z tohoto důvodu existovala příjmová nerovnost na pobřeží, protože lidé, kteří tam žili, přišli o svůj majetek.

Roedl dále podotýká, že nepříznivé situaci čelili i zemědělci v Andách, kde produkce potravin nestíhala pokrýt místní poptávku kvůli velkému nárůstu obyvatelstva. Vláda stanovila fixní ceny potravin, výhodné pro městskou sociální třídu. To zapříčinilo **nerovnost ve výživě**, která dále může implikovat **nerovnost ve zdravotnictví**. Dále lze tvrdit, že příjmovou nerovnost způsobila **vysoká fertilita**. Roedl uvádí, že indiáni z okolí And na to začali reagovat tak, že se postupně stěhovali do okolí velkých měst. To vyústilo vznikem chudinských čtvrtí „barriadas“. Urbanizace se stala velkým fenoménem a je odhadováno, že na konci devadesátých let žily v okolí Limy až dva miliony přistěhovalců. Ti ale neměli vlastní domy, a tak docházelo k nelegálnímu obsazování půdy, na které si stavěli plechové příbytky. Vláda neměla možnost jim zajistit lepší životní standard, a tak jsou i v dnešní době tolerováni a obživu si zajišťují prostřednictvím pouličního prodeje. V dnešní době se počet pouličních prodejců pohybuje kolem jednoho milionu a z tohoto důvodu vznikají různé organizace, které pouliční prodej hájí.¹³⁵

¹³⁴ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 216-219

¹³⁵ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 212-219

Druhá polovina 20. století probíhala ve znamení rozvoje školství a vzdělání, což zajistilo větší sociální mobilitu. León a Iguíñiz zmiňují, že v rámci školního sčítání lidu, v roce 1902, a národním sčítání lidu, v roce 1961, vzrostl počet studentů ze sta tisíc na jeden a půl milionu, zatímco negramotnost v celkové populaci byla snížena z 80 % na 39 %.¹³⁶

Hlavním problémem stále ale byla urbanizace. Eckstein a kol. zmiňují, že za vlády Belaúnda, v roce 1963, když rolníci organizovaně okupovali půdu na jihu a ve středu země, stát odkoupil některé farmy od svých majitelů a převedl je na rolníky. Dále ukazují na to, že v roce 1964 byl přijat zákon o pozemkové reformě, který požadoval přerozdělení zavlažované zemědělské půdy převyšující 150 hektarů a udělení vlastnických práv rolníkům. Tento zákon ale **nebyl uplatňován intenzivně**, takže do roku 1969 bylo pouze 1 % venkovské půdy rozděleno mezi 1 % venkovských rodin.¹³⁷ Roedl zmiňuje, že indiáni v prezidentu Belaúnde našli zastání, jelikož chtěl nastolit „indiánský model státu“ a kečuánština byla akceptována jako druhý úřední jazyk. Dále ale dodává, že prosperující vláda Belaúnda nabrala v roce 1967 zcela jiný směr, protože docházelo k poklesu vývozu a nárůstu dovozu, země se začala **zadlužovat, vzrostla inflace** a došlo k **velkému oslabení měny**, a to až o čtyřicet procent.¹³⁸

Roedl dále zmiňuje následujícího vládce Velasca Alvarada, který byl také zastáncem původního domorodého obyvatelstva. V roce 1969 zavedl zákon „Půda těm, kteří na ní pracují“, čímž zabral osm milionů hektarů rolnické půdy. Největší podíl vyvlastněné půdy tvořila půda v přímořských oblastech (59 %), dále vnitrozemí (35 %) a 6 % zabrané půdy bylo v amazonské oblasti. Půda byla přidělena z velké části (65 %) rolnickým družstvům, 8 % dostalo původní obyvatelstvo, 14 % zemědělské podniky a 13 % malí zemědělci. Původní majitelé obdrželi od státu podíly v ostatních hospodářských odvětvích. Roedl podotýká, že změny se netýkaly pouze zemědělství ale i dalších odvětví.¹³⁹ V průmyslu šlo především o těžbu ropy, která spadala pod státní firmu Peroperu, dále se zestátnění dotklo i rybářství a cukrovarnictví v případě, že majitelem byla zahraniční společnost. Pod stát také spadali banky, infrastruktura a tisk. Uvádí, že Alvaradovým vzorem byla Jugoslávie

¹³⁶ LEÓN CASTILLO, Janina a Javier M. IGUÍÑIZ ECHEVERRÍA. *Desigualdad distributiva en el Perú: Dimensiones*, s. 34-37

¹³⁷ ECKSTEIN, Shlomo, Gordon DONALD, Douglas HORTON a Thomas CARROLL. *Land Reform in Latin America: Bolivia, Chile, Mexico, Peru and Venezuela: World Bank Staff Working Paper No. 275*, s. 27

¹³⁸ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 226-227

¹³⁹ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 219-224

a chtěl, aby dělníkům příslušela část zisků firem prostřednictvím společného vlastnictví. To se nelíbilo podnikatelům, kteří neakceptovali odbory a byli proti zlepšení sociálního zabezpečení.

Caballero zmiňuje, že podle sčítání lidu v roce 1972, 40 % pracovní síly bylo zaměstnáno v zemědělství. Dodává, že podle oficiálních odhadů Ministerstva práce, se v období 1969-1976 pohybovala **zemědělská nezaměstnanost** mezi 60,6 % a 68,1 %. Tyto údaje jsou ale pravděpodobně nadhodnoceny, nicméně jsou známkou vážného problému, kterým byl **velmi nízký příjem a omezené pracovní příležitosti** v peruánském zemědělství.¹⁴⁰ Caballero tvrdí, že venkovská chudoba je z velké části zodpovědná za nerovnosti v rozdělení příjmů. Dále uvádí, že spodních 40 % pracovníků, kteří dostávali pouze 9 % z celkového příjmu, bylo v podstatě tvořeno příležitostnými zemědělskými pracovníky a drobnými nájemníky.

Caballero podotýká, že vysoká nezaměstnanost souvisí s nízkou produktivitou v zemědělství ve srovnání s ostatními sektory.¹⁴¹ Dodává, že v roce 1950 byla přidaná hodnota na pracovníka 3,6krát vyšší v hornictví a 1,9krát vyšší ve zpracovatelském průmyslu než v zemědělství. Zmiňuje, že tyto rozdíly se v následujících desetiletích stupňovaly. V roce 1968 obdrželi horníci 7,5krát více a zaměstnanci ve výrobním sektoru 3,5krát více než zemědělské pracovníci. Zde se objevuje nerovnost v příjmech. Problém ale vidím spíše v produktivitě, protože kdyby se zvýšila, tak by třeba zemědělci dostali větší mzdy, což lze označit za **konstruktivní nerovnost**.

Caballero podotýká, že oblast jižních And, kde žili především indiáni, pokrývala v roce 1972 19 % populace. Z toho 55 % obyvatel starších pěti let bylo negramotných, jejich hlavní činností bylo zemědělství a chov dobytka a jejich rodinný příjem byl nižší než 250 dolarů ročně. Zde jednoznačně příjmovou nerovnost způsobila **nerovnost v příležitostech**, protože možnosti venkovských obyvatel jsou zde poměrně omezené. To dále implikuje i **nerovnost ve vzdělání a dovednostech**. Caballero následně také zjišťuje, že ve stejném roce průměrný měsíční příjem venkovské rodiny v andské oblasti byl 5,5krát nižší než průměrný příjem rodiny v Limě. Všeobecně lze říci, že velké rozdíly v příjmech a produktivitě mezi regiony a mezi povoláními,

¹⁴⁰ CABALLERO, José María. *Agricultura, reforma agraria y pobreza campesina* [online]. Lima, Peru: Instituto de Estudios Peruanos, 1980 [cit. 2019-11-09]. Dostupné z:

<http://repositorio.iep.org.pe/bitstream/IEP/574/2/coleccionminima6.pdf>, s. 17-23

¹⁴¹ CABALLERO, José María. *Agricultura, reforma agraria y pobreza campesina*, 17-23

velké migrační toky, nezaměstnanost, ekonomická a sociální desintegrace země jsou sociální jevy, které úzce souvisí s **nevyřešeným agrárním problémem**.

Roedl konstatuje, že v roce 1975 nastala hospodářská krize, v jejíž důsledku opět vzrostl dovoz a klesl vývoz a země se začala zadlužovat. **Minimální mzda klesla** o více než padesát procent a nezaměstnanost stoupla na 45,8 %. Peru patřilo ke státům, kde více než padesát procent lidí žilo v chudobě.¹⁴² Eckstein a kol. uvádějí, že peruánský program přerozdělování ale nadále pokračoval a cílem bylo do roku 1976 přerozdělit polovinu zemědělské půdy třetině venkovského obyvatelstva. Zmiňují, že do srpna roku 1973 byl tento cíl z poloviny splněn, přičemž zhruba jedna čtvrtina půdy byla přerozdělena mezi jednu pětinu venkovského obyvatelstva. Upřesňují, že venkovské obyvatelstvo za získanou půdu mělo platit státu po dobu dvaceti let, proti čemuž se postavily rolnické organizace.¹⁴³ Roedl uvádí, že v roce 1979 vznikla nová ústava a došlo k znovuzavedení demokracie. Dodává, že Prezident, Belaúnde Terry, se snažil situaci vylepšit pokračováním privatizace, usnadněním vývozu a omezením státní podpory potravin. Dále zmiňuje, že důsledkem byl nedostatek státních financí, čímž došlo k ještě většímu **zadlužení státu, úrokové míry se zvyšovaly, vzrostla inflace**, která v roce 1983 dosáhla 125 % a znovu **klesla reálná mzda** o dalších 21 %. Podotýká, že situace také přispěla k řadě sociálních vzpour, kterými byly i teroristické akce.¹⁴⁴ Z výše uvedeného je zřejmé, že příčinou příjmové nerovnosti byla hlavně inflace, v jejíž důsledku došlo ke zvýšení úrokové míry, čímž došlo ke zvýšení příjmové nerovnosti.

Roedl dále popisuje, že v roce 1985 se dostal do čela vlády prezident García Pérez, který se snažil situaci státu vylepšit. Počátkem jeho vlády došlo k poklesu inflace, a to z 163 % v roce 1985 na 86 % v roce 1987, reálná mzda stoupala a lidí bez práce ubývalo.¹⁴⁵ Bohužel ale ani García Pérez nebyl tolik úspěšný, jak se na počátku předpokládalo. Roedl uvádí, že peruánské hospodářství začalo stagnovat, což vyvrcholilo v roce 1989 **hyperinflací dosahující 3399 %**. To jednoznačně způsobilo příjmovou nerovnost. Sociální život obyvatelů se tak stále zhoršoval, což bylo doprovázeno mnoha stávkami a manifestacemi.

¹⁴² ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 226

¹⁴³ ECKSTEIN, Shlomo, Gordon DONALD, Douglas HORTON a Thomas CARROLL. *Land Reform in Latin America: Bolivia, Chile, Mexico, Peru and Venezuela: World Bank Staff Working Paper No. 275*, s. 27

¹⁴⁴ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 225-227

¹⁴⁵ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 228-230

Acemoglu a Robinson uvádějí, že poté byl ve volbách demokraticky zvolen Fujimori, který ale v Peru brzy zavedl autoritářský režim. Dodávají, že Fujimori vybudoval zkorumpovaný stát, který fungoval díky úplatkářství.¹⁴⁶ Roedl popisuje, že Fujimori byl zastáncem rázných privatizací a během jeho vlády došlo ke zrušení státních podpor a kontrol, zpřístupnil import, uvalil větší daně na export a navýšil ceny benzínu, léků a potravin. Důsledkem zvýšení importů ale vznikla opět **vysoká nezaměstnanost**, jelikož zaniklo mnoho domácích společností. Vzhledem ke zrušení státních podpor a zvýšení ceny léků a potravin lze usuzovat, že ve velké nevýhodě se opět ocitli slabší sociální skupiny. Je pravděpodobné, že příjmová nerovnost byla způsobena **nerovností ve výživě a zdravotnictví**. Roedl zmiňuje, že Fujimori zároveň také zavedl různé nástroje, které měly utlumit negativní dopad na nejnižší sociální třídy. Úspěchem jeho vlády byl pokles inflace na 3,5 % v roce 1997 a do země tak začali přicházet zahraniční investoři. Dále pokazuje na to, že Fujimori byl v čele státu dvě prezidentská období, ale v době třetích voleb došlo opět k hospodářskému poklesu. Následně se objevily nahrávky, které dokazovaly, že Fujimori si chtěl třetí volby podplatit. To vedlo k dalším sociálním nepokojům a demonstracím a obyvatelé opět **ztráceli důvěru ve stát a jeho instituce**. Podplacené volby poukazují na **korupci**, která přispívá k příjmové nerovnosti.

¹⁴⁶ ACEMOGLU, Daron a James A. ROBINSON. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*, s. 502

2.5 Peru ve 21. století

Ani na počátku 21. století nedošlo k obnovení důvěry ve stát. Prezidentem se stal Alejandro Toledo Manrique, který vládl od roku 2001 do roku 2006. Na počátku svojí vlády se prezentoval jako indián, který chce vyhovět domorodcům. Jeho vláda ale nakonec probíhala ve znamení **korupcí a demonstrací**. První vzpouru vyvolal prezidentův plat, který byl 18 000 dolarů, zatímco učitelé pobírali 100-200 dolarů a mnoho lidí žilo v chudobě. Prezident také zfalšoval v roce 2000 téměř tři čtvrtiny podpisů, aby jeho organizace „Perú Posible“ mohla být evidována. Během následujících let proběhlo mnoho protestů a demonstrací proti Toledově vládě. V roce 2006 nastaly nové volby, ve kterých zvítězil opět García Pérez.¹⁴⁷

Mezinárodní měnový fond zmiňuje, že peruánská ekonomika počátkem 21. století prošla dvěma odlišnými hospodářskými fázemi. V letech 2002 až 2013 bylo Peru jednou z nejrychleji rostoucích zemí Latinské Ameriky s průměrným tempem růstu HDP 6,1 % ročně. Tento úspěch odůvodňuje příznivým vnějším prostředím, omezitelnou makroekonomickou politikou a strukturálními reformami v různých oblastech, které vytvořily dobré podmínky pro velký růst a nízkou inflaci.¹⁴⁸ Dále uvádí, že velký nárůst zaměstnanosti a příjmů výrazně snížil míru chudoby. Považujeme-li za hranici chudoby hodnotu 5,5 USD na den (v paritě kupní síly), lze tvrdit, že míra chudoby klesla z 52,2 % v roce 2005 na 26,1 % v roce 2013. To odpovídá 6,4 milionu lidí, kteří se vyhnuli chudobě během tohoto období. Mezinárodní měnový fond uvádí, že ve druhé fázi, mezi lety 2014 až 2018, se růst HDP zpomalil na roční průměrné tempo 3,2 %. Za hlavní důvod považuje snížení mezinárodních cen komodit, včetně mědi, což je přední peruánská vývozní komodita. Konstatuje, že to vedlo k dočasnému snížení soukromých investic, snížení fiskálních příjmů a zpomalení spotřeby.

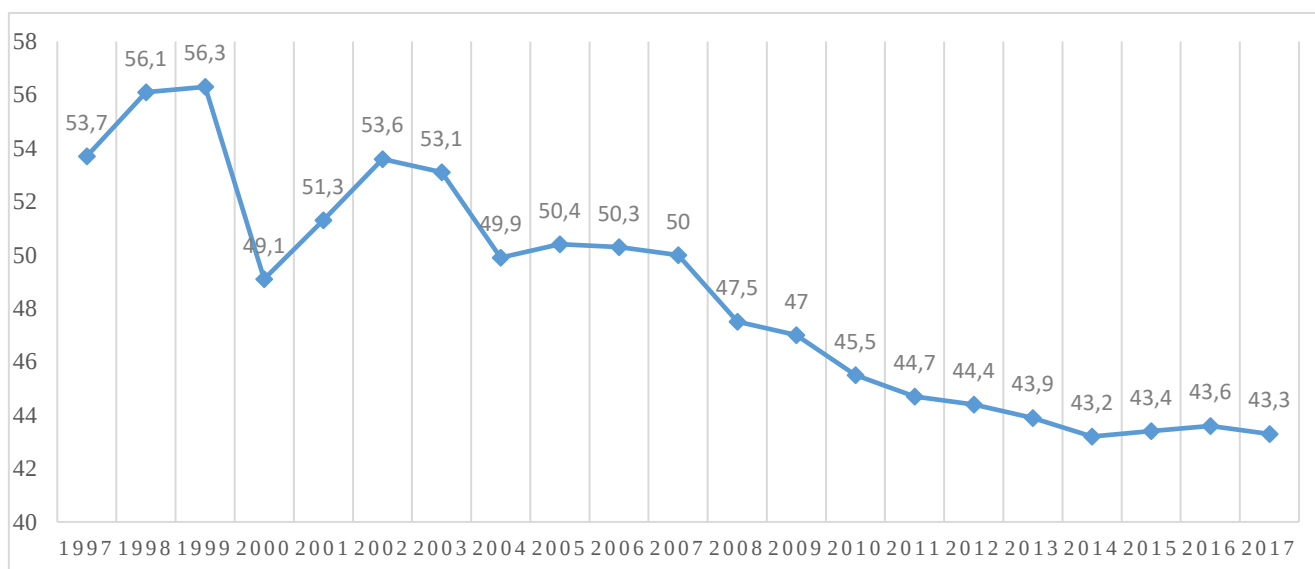
V tomto období jsou konečně dostupné hodnoty Giniho koeficientu, které Světová banka uvádí od roku 1997. Graf 6 zobrazuje hodnoty Giniho koeficientu v období 1997-2017. Přes určité zlepšení zůstává nerovnost příjmů v Peru napříč socioekonomickými skupinami vysoká. Giniho koeficient výrazně poklesl z 0,56 v roce 1998 na 0,44 v roce 2012. OECD zmiňuje, že to lze považovat za značný pokrok v porovnání s ostatními zeměmi Latinské Ameriky, přesto je ale nerovnost ve

¹⁴⁷ ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*, s. 230-231

¹⁴⁸ THE WORLD BANK. The World Bank in Peru. *The World Bank: IBRD, IDA* [online]. 2019 [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/country/peru/overview#1>

srovnání s normami OECD vysoká.¹⁴⁹ Dopad redistribučních mechanismů, jako jsou daně a transfery, se jeví jako nedostatečné. Uvádí, že sociálně-ekonomické podmínky se sice zlepšily, ale stále existuje velký prostor pro zlepšení v rámci udržitelného rozvoje. Ten podporuje začleňování chudých do společnosti a v konečném důsledku i všeobecné blaho pro všechny. Zmiňuje, že výsledky analýzy blahobytu ukázaly, že výkonnost Peru v oblasti zdraví, vzdělávání a pracovních dovedností je nižší než by se dalo očekávat vzhledem k úrovni příjmů.

Graf 6: Giniho koeficient Peru v období 1997-2017

Zdroj: THE WORLD BANK. *GINI index (World Bank estimate) - Peru*¹⁵⁰, upraveno autorkou

OECD dále udává, že průměrná délka života je v případě mužů 76 let a v případě žen 79 let, což jsou relativně normální hodnoty u zemí s touto úrovní hospodářského vývoje. Navzdory akceptovatelné průměrné délce života, **většina Peruánců nežije dlouho zdravý život a dětská úmrtnost je vysoká.**¹⁵¹ Z každých 1000 narozených dětí jich zemře patnáct před dosažením věku pěti let. OECD vidí zlepšení v pojištění. V roce 2005 bylo pojištěno 36 % obyvatelstva, zatímco v roce 2012 tento počet vzrostl na 62 %. Upozorňuje ale, že přístup k pojištění mají spíše vyšší vrstvy, takže 40 % zaměstnanců pojištění stále nemá. Nerovnosti se týkají nejchudší populace,

¹⁴⁹ OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment* [online]. Paris: OECD Development Pathways, OECD Publishing, 2015 [cit. 2019-11-10]. ISBN 978-92-64-24327-9. ISSN 2308-7358. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264243279-en>, s.50

¹⁵⁰ THE WORLD BANK. *GINI index (World Bank estimate) - Peru* [online]. © 2019 The World Bank Group [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2017&locations=PE&start=1997>

¹⁵¹ OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment*, s. 50

kteřá ůije v odlehlých lokalitách, kde **chybí zdravotnické služby**, čímž se prohlubuje rozdíl v přístupu ke zdravotnímu pojištění a zdravotní péči. OECD dále podotýká, že původní obyvatelstvo, zejména ženy, mají často potíže s přístupem ke zdravotnickým službám a často jsou **diskriminovány**.

Zdravotnický systém úzce souvisí s hospodářským růstem, a i přes pozoruhodné snahy Peru rozšířit systém pojištění, zůstává zdravotnictví výzvou. OECD uvádí, že v roce 2001 byla vytvořena organizace SIS (Sistema Integral de Salud), jejíž cílem je zajistit nejzákladnější zdravotní péči co nejvíce lidem. Dále také existují organizace „Es Salud“ a „Sanidades de las Fuerzas Armadas y de la Policía Nacional“, což jsou komplexnější systémy, pod které spadají výdělečně činné osoby, které poskytují lékařskou péči v případě nemocí, nehod, mateřství a zajišťují dotované léky. SIS se sice snaží zpřístupnit lékařskou péči chudému obyvatelstvu, což lze považovat za určitý pokrok. Přesto ale v tomto odvětví zůstává stále prostor pro zlepšení, a to především z hlediska kvality a ještě větší dostupnosti zdravotnických služeb. Dále OECD upozorňuje, že hlavním problémem je **přístup k lékům**, které jsou zdarma pouze pro některé skupiny obyvatel.¹⁵²

OECD konstatuje, že ve školství sice dochází k nárůstu počtu studentů, a to v primárním, sekundárním i terciálním. Přesto jsou ale vládní **investice do školství** nízké v porovnání s ostatními zeměmi OECD. Průměrný podíl HDP vynaložený vládami na vzdělávání v období 1999-2013 činil v Peru 3 %, zatímco v případě ostatních latinskoamerických zemí to bylo 4,1 % a v zemích OECD 5,3 %. Dále dodává, že peruánský vzdělávací systém je také poměrně nekvalitní, a to na všech úrovních studia. Zvýšení přístupu ke vzdělání nebylo doprovázeno podobným zlepšením kvality, takže výkon peruánských studentů je obecně nižší než u jiných zemí s podobnou úrovní rozvoje. **Nekvalitní vzdělání** začíná již v primárním stupni, kde v roce 2012 byl jeden učitel na 18 studentů. Problémem je také kvalita učitelů, protože obecně platí, že učitelé v předškolním sektoru mají nižší dosažené vzdělání, vydělávají méně a čelí pracovní nejistotě ve srovnání s učiteli na vyšších úrovních vzdělání. Tento problém je klíčový, protože intervence v předškolní fázi jsou zásadní pro zlepšení celkového výkonu studentů po celou dobu vzdělávacího cyklu. OECD upozorňuje, že **socio-ekonomické faktory** jsou významnými determinantami přístupu jednotlivce ke vzdělání. Většinou všechny sociální vrstvy mají přístup k základnímu

¹⁵² OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment*, s. 51-58

vzdělání, poté ale platí, že čím vyšší úroveň vzdělání, tím obtížnější přístup nižších vrstev. Dostupnost vzdělání také závisí na **etnickém původu, pohlaví a lokalitě** (venkov/město). OECD dodává, že obecně dopad těchto faktorů klesá, ale etnický původ zůstává klíčovým faktorem nerovnosti ve vzdělání. Míra zápisu a dokončení školy na všech úrovních vzdělání je vyšší u bílých lidí než u indiánské populace. Tato nerovnost ve vzdělání následně může způsobovat příjmovou nerovnost mezi etnickými skupinami. Značné rozdíly jsou také mezi venkovskou a městskou populací. V roce 2015 bylo zapsáno na střední školy (mezi 12 a 16 lety) 89,1 % městských obyvatel a 72,9 % venkovských obyvatel. Zmiňuje, že rozdíl ve vzdělání mezi dívkami a chlapci v městských oblastech téměř neexistuje, zatímco u venkovské populace se stále jedná o velký rozdíl. V roce 2013 měly ženy na vesnicích ve věku 25-34 let v průměru 6,9 let vzdělání, v případě mužů to bylo 8,7 let věnovaných vzdělání. V městských oblastech tyto hodnoty v případě žen byly 11,8 let a v případě mužů 12,1 let. OECD uvádí že přibližně 36 % rozdílů ve výkonu peruánských studentů lze vysvětlit **ekonomickým, sociálním a kulturním statusem**, což je nejvyšší procento v rámci ostatních latinskoamerických zemích.¹⁵³

OECD dále vidí **problém v dovednostech obyvatel**. Firmy v Peru mají potíže najít kvalifikované zaměstnance s dovednostmi, které potřebují, což uvádí 28 % firem. Nejvíce se tento problém týká textilního, dále potravinářského a chemického průmyslu.¹⁵⁴ OECD to vysvětluje tím, že došlo k přechodu výrobního systému k odvětvím, které vyžadují více dovedností. **Nekvalitní vzdělávací struktura** tuto proměnu brzdí. Mezery v dovednostech představují překážku ekonomického růstu, což může vést k odlivu zahraničních investorů a hospodářská činnost se tak musí soustředit do odvětví, kde stačí nízká kvalifikace. OECD zmiňuje, že v Peru je zaměstnanost soustředěna do odvětví s nízkou a střední kvalifikací, přičemž pouze 18,6 % pracovních míst vyžaduje vysoké dovednosti a přibližně 15 % zaměstnanců tyto dovednosti opravdu má. Mezi lety 2004 a 2013 se poptávka po vysoce kvalifikovaných pracovnících zvýšila, a to o 52 %, zatímco poptávka po pracovnících se základním a středním vzděláním vzrostla pouze o 6 %. Dodává, že peruánský systém získávání dovedností má velmi nízkou kvalitu a neodpovídá požadavkům trhu práce.

OECD uvádí, že z hlediska zaměstnanosti si Peru v porovnání s ostatními rozvojovými, především latinskoamerickými, zeměmi vede poměrně dobře. Dodává, že to je způsobeno hlavně neformální

¹⁵³ OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment*, s. 58-67

¹⁵⁴ OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment*, s. 68-70

práci, přičemž přístup k **formální a neformální práci** je hodně rozdílný. Polovina až dvě třetiny Peruánců jsou zaměstnání neformálně. Za předpokladu právní definice neformální práce bylo v Peru v roce 2011 zaměstnáno neformálně 49,9 % populace. Z hlediska „produktivní“ definice bylo neformálně zaměstnáno v roce 2012 59,4 % obyvatel.¹⁵⁵ OECD také zmiňuje, že mezi sociálně demografickými skupinami existují značné rozdíly v přístupu k formálnímu zaměstnání. Neformální zaměstnání se týká hlavně mladých a starších pracovníků, žen, méně vzdělaných lidí a zaměstnanců ve venkovských oblastech. Dokládá to tím, že neformální zaměstnanost dosahuje až 80 % u lidí starších 65 let, méně vzdělaných a u lidí žijících na vesnici. U pracovníků s vysokým vzděláním neformální zaměstnanost dosahuje pouze 13 %. Neoficiální zaměstnání je nejčastěji nabízeno mimo Limu, a to hlavně na venkově a v regionech Sierry a Selvy. Tento fakt lze zařadit mezi zdroje příjmové nerovnosti, protože zatímco lidé s formálním vzděláním mají lepší platy a sociální ochranu, neformálně zaměstnaní lidé zůstávají na okraji společnosti s nekvalitními pracovními místy.

OECD zmiňuje, že mzdy se velmi liší v závislosti na regionu. Jako hlavní určující faktory těchto rozdílů uvádí odlišnosti v produktivitě práce a frekvence neformálních pozic, neboť neformální zaměstnání je spojeno s nižšími mzdami.¹⁵⁶ Vysoký výskyt neformálních prací tedy snižuje průměrné mzdy regionu. Uvádí, že v roce 2012 formální zaměstnanci měli průměrně 1,9krát větší plat než zaměstnanci na neoficiálních pozicích, což zvyšuje příjmovou nerovnost. V tomto případě lze tvrdit, že se zde objevuje **konstruktivní i destruktivní nerovnost**. Starších pracovníků se týká spíše destruktivní nerovnost, protože svůj věk nemohou změnit, proto mnohdy nemají jinou možnost než se nechat zaměstnat neformálně. V rámci vzdělání se jedná o konstruktivní nerovnost, protože nevzdělaní lidé mohou mít motivaci studovat, aby si zvýšili svoji kvalifikaci a tím pádem byli zaměstnání formálně.

Světová organizace práce uvádí, že v letech 2001-2013 se míra zaměstnanosti zvýšila z 65,7 % na 70,3 %. Ve stejném období vzrostla míra zaměstnanosti žen z 55,2 % na 61,5 % a u mužů ze 76,3 % na 79,2 %. Míra zaměstnanosti žen tedy vzrostla dvakrát rychleji než u mužů. Přesto ale stále existuje rozdíl v zaměstnanosti mužů a žen. Upozorňuje, že od roku 2007 nedošlo k zásadním

¹⁵⁵ OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment*, s. 72-86

¹⁵⁶ OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment*, s. 72-86

změnám v tomto růstu.¹⁵⁷ Organizace Human Rights Watch zmiňuje, že ženy v Peru jsou také velmi často vystaveny násilí. Podle oficiálních statistik bylo od roku 2009 do srpna 2015 v Peru zabito více než 700 žen v rámci **domácího násilí nebo diskriminace na základě pohlaví**. Následně dodává, že dalším problémem jsou také potraty, ke kterým mají ženy právo pouze v případě ohrožení jejich zdraví nebo života.¹⁵⁸

Jedním z dalších důvodů příjmové nerovnosti je **umístění přírodních zdrojů** mezi regiony, jak tvrdí Galasso. Těžba v Peru se za poslední dvě desetiletí zvýšila celkem dvacetinásobně. V letech 1993 a 2000 se hodnota vývozu těžby zdvojnásobila na 3,2 miliardy dolarů a mezi lety 2000 a 2010 vývozy vzrostly sedmkrát na 21,7 miliard USD. Těžba nyní tvoří 14 % peruánského HDP. Vysvětluje, že tato dramatická expanze zvýšila nerovnost mezi regiony, protože oblasti, ve kterých se těží, mají lepší životní úroveň a větší spotřebu domácností než ostatní okresy.¹⁵⁹

¹⁵⁷ ILO. *The Labour Situation of Indigenous Women in Peru: A Study* [online]. Geneva: International Labour Office, 2016 [cit. 2019-11-14]. ISBN 978-92-2-131071-6. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_546285.pdf, s. 23-25

¹⁵⁸ HRW. Peru: Events of 2016. *Human Rights Watch* [online]. New York [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/peru#d91ede>

¹⁵⁹ GALASSO, V. Nicholas. *The Drivers of Economic Inequality: A primer* [online]. Boston: OXFAM America, 2013 [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: <https://www.oxfamamerica.org/static/media/files/oxfam-drivers-of-economic-inequality.pdf>, s. 30

3. Možnosti řešení

Z předchozích kapitol je zřejmé, že příjmová nerovnost je jeden z hlavních problémů Peru. V minulosti došlo k utlačování domorodého obyvatelstva, Španělé se stali elitou místní společnosti a snažili se nastolit evropský způsob vlády i přes odpor místního obyvatelstva. Dodnes tak v zemi existují značné rozdíly mezi společenskými vrstvami. Peru má také poměrně nevýhodné geografické umístění, což v minulosti vedlo ke zničení úrody kvůli zemětřesením a povodním. Následně má Peru ale výhodu z hlediska přírodního bohatství, které ale kvůli svému nerovnoměrnému umístění zvyšuje nerovnost. V této kapitole jsou navrženy možnosti, jak by se příjmová nerovnost v Peru dala zmírnit.

Světová banka vydala vládní národní plán pro období 2016-2021, ve kterém se zaměřuje na čtyři strategické oblasti a cíle:

- pracovní místa a hospodářský růst,
- veřejná bezpečnost a boj s korupcí,
- příležitosti a sociální investice,
- zaměření státu více na občany.¹⁶⁰

Uvádí, že **pracovní místa a hospodářský růst** se týkají posílení hospodářské činnosti. To by mělo být docíleno **urychlením velkých investičních projektů** (veřejných i soukromých) za účelem odstranění propasti v infrastruktuře. Dále také **zvýšením veřejných investic**, a to ze 78 % na 90 % celkového rozpočtu v letech 2015-2018.

Druhým pilířem je **veřejná bezpečnost a boj proti korupci**, což vláda prosazuje komplexním přístupem ke **snižování trestné činnosti**, včetně modernizace státní policie a zahájení strategie na ochranu mládeže před trestnou činností nebo násilím. Kromě toho se chce také zaměřit na problematiku týkající se nárůstu míry nenásilných zločinů ve velkých městech, jelikož 32 % lidí uvádí, že se stalo v roce 2016 obětí trestného činu. To zahrnuje **institucionální reformu soudní správy** s cílem zvýšit její účinnost, rozšířit přístup a podpořit transparentnost, integritu

¹⁶⁰ THE WORLD BANK. *International Bank for Reconstruction and Development International Finance Corporation and Multilateral Investment Guarantee Agency Country Partnership Framework for The Republic of Peru for the Period FY17-FY21: Report No. 112299-PE* [online]. The World Bank Group, 2017 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/522711493949637279/pdf/Peru-CPF-112299-PE-04102017.pdf>, s. 8

a odpovědnost. IMF uvádí, že v rámci boje proti korupci byla vytvořena prezidentská komise, která radí v otázkách integrity. Byla přijata řada opatření, která diskvalifikují zkorumpované jednotlivce nebo firmy ze spolupráce se státem.¹⁶¹

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, Peru patří mezi země s vysokou úrovní politické korupce a téměř v žádném období se korupci nevyhnulo. Právě korupce následně totiž implikuje příjmovou nerovnost. Organizace Transparency International ohodnotila korupci hodnotou 35 ze 100, kdy 0 znamená vysokou korupci a 100 žádnou. Korupce byla součástí peruánské politiky již v historii, ovšem důležitým momentem byla vláda Fujimoriho, který je spojovaný s korupčním skandálem. V roce 2010 Peru začalo bojovat s korupcí a ve stejném roce byla zřízena protikorupční komise CAN (Comisión de Alto Nivel Anticorrupción). Jejím cílem bylo **předcházet korupci v Peru** a bojovat proti ní pomocí koordinace akcí a navrhováním střednědobých a dlouhodobých cílů hlavním institucím v zemi. Současně vláda požádala místní a regionální úřady, aby vytvořily vlastní protikorupční komise. CAN se poučila z dřívějších protikorupčních snah, a tak místo vyšetřovací role byl kladen důraz na vypracování dlouhodobých dohod, které odrazují od korupce. CAN spolupracuje s mezinárodními organizacemi, které hlásí pokrok v boji proti korupci, ovšem stále existuje velký prostor pro zlepšení, a to především v rámci **posílení institucí**. Ve své hodnotící zprávě, v roce 2016, stanovila CAN další oblasti, na které je potřeba se zaměřit. Jednalo se o posílení protikorupčního fiskálního systému, přijetí protikorupčních strategií v rámci ministerstev a přidružených institucí, vytváření výborů vnitřní kontroly a monitorovacích systémů v rámci veřejných orgánů, sjednocení etických norem ve veřejné službě, posílení postupů v rámci zadávání veřejných zakázek a podpora právního rámce pro účinné řešení korupce. V rámci posílení institucí se CAN snažila zlepšit koordinaci a sdílení informací napříč protikorupčními orgány. Došlo k vytvoření **digitální platformy**, kterou využívá nejméně 137 veřejných institucí. Přes všechny snahy komise CAN se ale veřejné vnímání korupce ze strany veřejnosti prozatím nezlepšilo. Zmapovat korupci v zemi je náročné, vzhledem k tomu, že názor na korupci závisí především na pocitech lidí. CAN tvrdí, že pocity lidí značně ovlivnila

¹⁶¹ THE WORLD BANK. *International Bank for Reconstruction and Development International Finance Corporation and Multilateral Investment Guarantee Agency Country Partnership Framework for The Republic of Peru for the Period FY17-FY21: Report No. 112299-PE*, s. 8

média, která často informují o četných politických skandálech a kontroverzních soudních rozhodnutích.¹⁶²

Třetím pilířem jsou **příležitosti a sociální investice**. Vláda si klade za cíl zlepšit **přístup k vodě**, kvalitu vody a kanalizaci. Hlavním záměrem je zpřístupnit vodu do roku 2021 99 % obyvatelům žijícím ve městech a zajistit 24hodinovou dostupnost v oblastech, kde je voda již dostupná. Vláda také klade důraz na **zlepšení zdravotnických reforem** a zkvalitnění zdravotnických služeb. Plánuje také podporovat **reformy ve zdravotnickém vzdělání**. Nejméně 80 % chudých oblastí v amazonském regionu by mělo obdržet základní balíček zdravotnických služeb.¹⁶³ WHO upozorňuje na důležitost zlepšení **každodenních životních podmínek** a klade důraz na zlepšení **zdraví matek**, neboť to snižuje nerovnost v oblasti zdraví.¹⁶⁴ Nutný je komplexní přístup k ranému životu, který zahrnuje i činnost raného učení, které stimuluje sociální, emoční, jazykový a kognitivní rozvoj. Peru by tak mělo na prvním místě vylepšit **péči o děti**, protože pokud jim bude poskytnuta kvalitní péče v dětství, budou odolnější vůči nemocem v dospělosti. Měl by být tedy navýšen počet kvalifikovaných pracovníků ošetřujících narozené děti. Děti by měly být **očkovány**, zvýšená pozornost by měla být věnována léčbě dětských průjmů a ostatním žaludečním problémům. To by snížilo úmrtnost dětí, což by dále mohlo znamenat, že rodiče nebudou mít potřebu mít tolik potomků. Ženy by se tak mohly zapojit více do pracovního procesu nebo se začít více vzdělávat, aniž by veškerý čas věnovaly jen péči o děti. To by následně mohlo snížit i příjmovou nerovnost.

Vláda si také uvědomuje nedostatky ve vzdělání, takže by měl být zaveden **komplexní balíček na podporu vzdělávání** pracovníků a celých podniků, aby bylo dosaženo větší produktivity v zemi. Dále je také nutné zaměřit se na vzdělávací systém obecně.

¹⁶² FIGAREDO, Cristina. Tackling corruption in Peru (2010-2018). *Centre of Public Impact: A BCG Foundation* [online]. 30.10.2018 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: <https://www.centreforpublicimpact.org/case-study/tackling-corruption-peru/>

¹⁶³ THE WORLD BANK. *International Bank for Reconstruction and Development International Finance Corporation and Multilateral Investment Guarantee Agency Country Partnership Framework for The Republic of Peru for the Period FY17-FY21: Report No. 112299-PE*, s. 8

¹⁶⁴ COOVADIA, Hoosen a Irwin FRIEDMAN. *Reducing Health Inequalities in Developing Countries: Oxford Textbook of Global Public Health (6 ed.)* [online]. Oxford University Press, 2015 [cit. 2019-11-24]. ISBN 9780199661756. Dostupné z: <https://oxfordmedicine.com/view/10.1093/med/9780199661756.001.0001/med-9780199661756-chapter-9?print=pdf>, s. 6-7

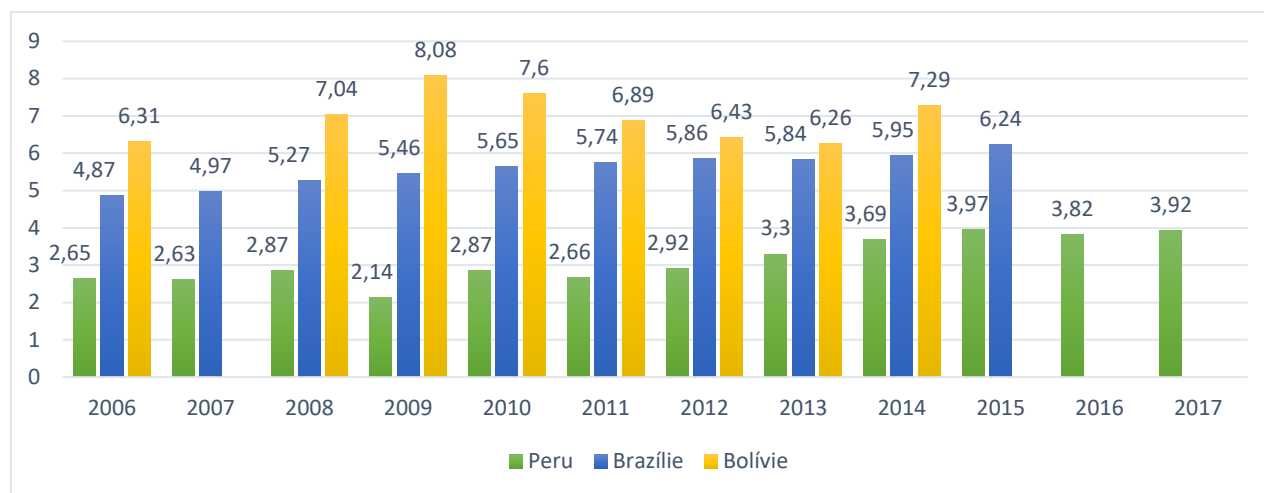
Graf č. 7 srovnává výdaje na vzdělávání Bolívie, Brazílie a Peru. Právě tyto dvě země byly vybrány pro srovnání, protože jejich podíl HDP vydaný na vzdělání je nevyšší v rámci Jižní Ameriky.¹⁶⁵ Chybějí statistiky Bolívie za rok 2007, stejně tak údaje k letům 2006 a 2007 v případě Bolívie a Brazílie. Přesto lze vidět, že Peru v žádném roce nepřekonal alespoň jednu ze sledovaných zemí. Vláda nejvíce investovala do vzdělání v roce 2015, kdy investovaná hodnota dosahovala 3,97 % HDP. Hodnoty ale v žádném období nedosahují alespoň 4 %, což u Brazílie a Bolívie je investované minimum. Výdaje HDP do vzdělání u Bolívie dokonce přesáhly 8 %. Vláda v Peru by tedy pro zlepšení vzdělávacího systému měla jednoznačně investovat více procent HDP. Damon a kol. ale uvádí, že nezáleží pouze na tom, kolik se do vzdělání investuje. Kritickým a určujícím faktorem toho, do jaké míry se zvyšování vstupů promítne do výsledků učení je způsob, jak se tyto vstupy používají v praxi a jak je organizována výuka.¹⁶⁶ Walker a kol. zmiňují, že by měl být kladen důraz i na **kvalitu učitelů** a podporovat jejich vzdělanost. Důležitá je i univerzálnost vzdělání, protože velmi malé děti v chudých rodinách vykazují vůči svým bohatým vrstevníkům odlišné kognitivní a nekognitivní schopnosti. Proto investice do vzdělávání v raném dětství a v předškolním věku by mohly pomoci tyto mezery překonat.¹⁶⁷

¹⁶⁵ UNESCO. Education spending, percent of GDP - Country rankings. *The Global Economy.com* [online]. [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/Education_spending/

¹⁶⁶ DAMON, Amy, Paul GLEWWE, Suzanne WISNIEWSKI a Bixuan SUN. *Education in developing countries – what policies and programmes affect learning and time in school? Rapport 2016:02 till Expertgruppen för biståndsanalys (EBA)* [online]. Stockholm: Elanders Sverige AB, 2016 [cit. 2019-11-23]. ISBN 978-91-88143-12-9. Dostupné z: <https://www.oecd.org/derec/sweden/Rapport-Education-developing-countries.pdf>, s. 31

¹⁶⁷ WALKER, Jo, Caroline PEARCE, Kira BOE a Max LAWSON. *The Power of Education to Fight Inequality: How increasing educational equality and quality is crucial to fighting economic and gender inequality* [online]. Oxford: Oxfam GB, 2019 [cit. 2019-11-23]. ISBN 978-1-78748-493-1., s. 31-32

Graf 7: Veřejné výdaje Bolívie, Brazílie a Peru na vzdělání, v procentech HDP

Zdroj: UNESCO, Education spending, percent of GDP. *The Global Economy.com* (Bolívie, Brazílie, Peru), zpracováno autorkou

V případě nerovnosti zdravotní péče je nutné, aby vláda usilovala o **univerzální zdravotní péči**, což zahrnuje poskytování spravedlivých, přístupných, vhodných a cenově dostupných služeb pro všechny. Z předchozí kapitoly je zřejmé, že Peru se o to snaží zavedením různých druhů pojištění. V tomto případě bych navrhovala, aby bylo investováno více do pojištění SIS, které by pokrývalo více oblastí. Také **léky by měly být dostupné pro všechny**. Další, ovšem náročnější možností, by mohlo být zrušení pojištění SIS, „Es Salud“ a „Sanidades de las Fuerzas Armadas y de la Policía Nacional“ a nahrazení novým, celoplošným systémem, pod který by spadali všichni.¹⁶⁸

Nava uvádí, že co se týče vody, tak hlavním problémem je to, že nejchudší lidé v Limě platí za vodu nejvíce. Nemají totiž přístup do veřejné sítě a jsou zásobováni tankery, které stojí až desetkrát více než voda v obytné části. Odhaduje se, že chudá rodina platí za vodu až šestkrát více než rodina s vyšším příjmem.¹⁶⁹ Řešení tohoto problému je náročné, protože je nutné, aby byl změněn celý systém dodávání vody do chudých oblastí. Tankery jsou drahé, takže by se vláda měla zaměřit na **budování kanalizace** v těchto oblastech. Existují i různé evropské organizace, které pomáhají rozvojovým zemím zpřístupnit vodu. Willems zmiňuje, že v Keni byla v roce 2002 zřízena síť

¹⁶⁸ COOVADIA, Hoosen a Irwin FRIEDMAN. *Reducing Health Inequalities in Developing Countries: Oxford Textbook of Global Public Health* (6 ed.), s. 6-7

¹⁶⁹ NAVA, Armando Mendoza. *Inequality in Peru: Reality and Risks* [online]. Lima: Oxfam, 2015 [cit. 2019-11-24]. Dostupné z: https://peru.oxfam.org/sites/peru.oxfam.org/files/file_attachments/Inequality%20in%20Peru.%20Reality%20and%20Risks.pdf, s. 7

vodohospodářských projektů financovaných Evropskou Unií, jejímž účelem je sdílení zkušeností, propojení iniciativy a práce na reformách vodního sektoru.¹⁷⁰ Myslím si, že Peru by se také mohlo zapojit do podobných programů, pořádaných například Evropskou Unií, čímž by se voda v chudých oblastech stala dostupnější, což by mohlo snížit příjmovou nerovnost.

Posledním pilířem je **zaměřit se více na občany**. V této souvislosti vláda usiluje o modernizaci veřejných institucí na všech úrovních s cílem **zjednodušit administrativní procesy** a poskytnout veřejné služby přizpůsobené potřebám občanů. Toho chce docílit prostřednictvím vylepšení procesů a využíváním **elektronické komunikace**. Vláda také plánuje zaměřit se na efektivitu, spravedlnost, transparentnost a odpovědnost soudních systémů. Dále plánuje spolupracovat s organizací OECD, která bude přezkoumávat peruánské institucionální úspěchy. Organizace také vyzývá Peru, aby postupně implementovalo klíčové standardy OECD.¹⁷¹ Hlavním problémem je daňový systém, který je nedostatečný a nespravedlivý. Nava uvádí, že se vybírá málo na to, aby mohlo být financováno zdravotnictví a vzdělání. Daně jsou také nesprávně vybírány, protože převážná část příjmů pochází z daně přidané hodnoty, která zdaňuje spotřebu zboží a služeb.¹⁷² Zmiňuje, že prozatím se nepodařilo vytvořit **progresivní daňový systém**, takže v tomto vidím prostor pro zlepšení. Vláda prozatím pouze zahájila proces postupného snižování daně z příjmu právnických osob, a to z 30 % v roce 2014 na 26 % v roce 2019, což je změna pouze ve prospěch velkých daňových poplatníků. Mnohem účinnější by ale mohlo být **snížení daně z přidané hodnoty**, čímž by se oživila ekonomika. Tím by se zvýšila poptávka po zboží a službách a výhody by tak těžila celá populace. Na druhou stranu, snížením daní by došlo k tomu, že by stát neměl dostatek financí na veřejné investice a transfery. Vzhledem k velké míře korupce ale zůstává otázkou, zda by stát vybrané finance prostřednictvím daní opravdu využil na transfery chudým a na veřejné investice. Přesto ale lze tvrdit, že by Peru potřebovalo komplexní daňovou reformu.

¹⁷⁰ WILLEMS, Sanne. Capacity4devhome page. *European Union* [online]. 2014 [cit. 2019-11-24]. Dostupné z: <https://europa.eu/capacity4dev/article/improving-water-and-sanitation-conditions-slum-dwellers-kenya>

¹⁷¹ THE WORLD BANK. *International Bank for Reconstruction and Development International Finance Corporation and Multilateral Investment Guarantee Agency Country Partnership Framework for The Republic of Peru for the Period FY17-FY21: Report No. 112299-PE*, s. 8

¹⁷² NAVA, Armando Mendoza. *Inequality in Peru: Reality and Risks*, s. 11

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zmapování hlavních příčin významných příjmových nerovností v Peru. V první kapitole jsou uvedena východiska, ze kterých se dále vychází v rámci druhé kapitoly. Druhá kapitola se zabývá již příčinami příjmových nerovností v Peru od období kolonizace. Na základě této kapitoly docházím k názoru, že příčinou příjmových nerovností v Peru je právě kolonizace a s ní špatně nastavený systém institucí, který se dodnes v podstatě úplně nevyřešil. Za další příčiny považuji hierarchickou strukturu společnosti, kde Španělé byli vždy nadřazeni domorodému obyvatelstvu. Díky zavedení systémů „encomienda“, „repartimiento“, „mita“ a „naborío“ tak získali půdu místních obyvatel a také jejich lidský kapitál, jelikož domorodci byli nuceni pro Španěle pracovat za minimální mzdu. Později řada institucí byla spojována s korupcí a v podstatě nikdy nepanovala dlouhodobá důvěra v instituce ze strany občanů. Další příčinou příjmové nerovnosti je také inflace.

V rámci silné hierarchické struktury docházelo také k diskriminaci a etnickým nepokojům, což příjmovou nerovnost prohloubilo. Silné rozdělení společnosti na základě tříd přetrvávalo poměrně dlouho. V roce 1895 nemělo domorodé obyvatelstvo stále právo účastnit se voleb, jelikož existoval požadavek gramotnosti. Na to navazuje nerovnost ve vzdělání, což vnímám také jako příčinu příjmové nerovnosti, i když to lze označit i za konstruktivní nerovnost. Vzdělání je nástrojem, jehož prostřednictvím by mohlo dojít k větší rovnosti lidí, přesto ale lidé v Peru nikdy neměli ke vzdělání rovný přístup. To následně způsobovalo nerovný přístup k lidskému kapitálu a obyvatelé tak neměli rovný přístup k příležitostem. Problém vidím i v tom, že se místní vláda v minulosti nesnažila přerozdělovat příjmy pomocí daní a transferů a peruánská ekonomika fungovala spíše na principu vybírání daní bez následného přerozdělování chudým vrstvám. Jednou z příčin příjmových nerovností je i vysoká fertilita, což implikuje vysokou nezaměstnanost a nedostatek potravin. V dnešní době tak vznikají chudinské oblasti v okolí velkých měst a vláda nedokáže tento fenomén dostat pod 100% kontrolu.

Peru čelilo kvůli svému zeměpisnému umístění také řadě přírodních katastrof, jako jsou zemětřesení nebo povodně, které k příjmovým nerovnostem jednoznačně přispěly. V rámci přírodních katastrof zemřelo mnoho lidí a následovaly nejružnější epidemie, kde se začala projevovat i nerovnost v přístupu ke zdravotní péči a lékům, která následně zapříčinila příjmovou

nerovnost. Příjmová diferenciacie také panuje z hlediska teritoriálního umístění obyvatel, jelikož lidé žijící na vesnici a lidé žijící v chudinských čtvrtích mají špatný přístup k pitné vodě. Ke konci 20. století dosahoval Giniho koeficient hodnoty 0,56. V roce 2017 se snížil, a to na hodnotu 0,43. Přestože zde existuje určitý pokrok, stále je tady velký prostor pro zlepšení.

Proto se třetí kapitola zabývá právě možnostmi řešení příjmových nerovností. Tato kapitola vychází z vládního národního plánu Světové banky pro období 2016-2021, kde jsou vytýčeny čtyři základní oblasti, na které by se měla vláda zaměřit. První pilíř se týká pracovních míst a hospodářského růstu. Zde je nutné, aby vláda urychlila investice do velkých projektů zvýšila veřejné investice. Pilíř týkající se veřejné bezpečnosti a boje proti korupci zahrnuje institucionální reformu soudní správy s cílem zvýšit její účinnost, rozšířit přístup a podpořit transparentnost, integritu a odpovědnost. Toho by bylo možné docílit pomocí digitální platformy.

Třetí pilíř se týká příležitostí a sociálních investic. Mělo by dojít ke zlepšení přístupu k vodě, ke zlepšení zdravotnických služeb a ke zlepšení vzdělávacího systému. To zahrnuje i zlepšení úrovně zdravotnického vzdělání. Na prvním místě by se vláda měla zaměřit na zlepšení každodenních životních podmínek a na zdraví matek a nově narozených dětí. To by následně mohlo snížit i fertilitu, protože dětská úmrtnost by byla méně pravděpodobná. Matky by se tak mohly více zapojit do ekonomických činností a příjmová nerovnost by klesala. Dále by měl být kladen důraz na univerzálnost zdravotní péče. S tím souvisí nutnost změny zdravotního pojištění. V rámci vzdělání by mělo dojít nejen ke zvýšení kvantity, ale také kvality. Důraz by měl být kladen na univerzálnost vzdělání. Poslední výzvou je zaměření se více na občany. To zahrnuje opět větší transparentnost a zjednodušení administrativních procesů. Peru se snaží spolupracovat s organizací OECD a adaptovat tak některé její principy. Hlavním problémem příjmových nerovností v Peru jsou ale také daně, které nejsou vybírány efektivně, protože nepokrývají potřebné výdaje na vzdělání a zdravotnictví a zatím z nich těží spíše velcí daňový poplatníci.

Věřím, že možností řešení příjmových nerovností je mnoho. Záleží, o jakou nerovnost se jedná a z jakého úhlu se na ni díváme. Přesto si ale myslím, že vyřešit příjmovou nerovnost v rozvojové zemi je složitý úkol, do kterého se musí aktivně zapojit všechny instituce, vláda i občané.

Seznam použitých zdrojů:

- ACEMOGLU, Daron a David AUTOR. *Lectures in Labor Economics* [online]. [cit. 2019-09-14]. Dostupné z: <https://economics.mit.edu/files/4689>
- ACEMOGLU, Daron, Simon JOHNSON a James A. ROBINSON. *The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical Investigation* [online]. The American Economic Review, Vol. 91, No. 5 (Dec. 2001), pp. 1369-1401. American Economic Association, 2001 [cit. 2019-10-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2677930>
- ACEMOGLU, Daron a James ROBINSON. *The Role of Institutions in Growth and Development: Working Paper no. 10* [online]. Washington, DC: The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank On behalf of the Commission on Growth and Development, 2008 [cit. 2019-10-01]. Dostupné z: https://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/489960-1338997241035/Growth_Commission_Working_Paper_10_Role_Institutions_Growth_Development.pdf
- ACEMOGLU, Daron a James A. ROBINSON. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty* [online]. New York: Crown Publishing Group, 2012 [cit. 2019-12-03]. ISBN 978-0-307-71923-2. Dostupné z: <http://norayr.am/collections/books/Why-Nations-Fail-Daron-Acemoglu.pdf>
- BANERJEE, Abhijit V. a Esther DUFLO. The Economic Lives of the Poor. In: *MIT Economics: Massachusetts of Technology* [online]. Cambridge, October 2006 [cit. 2019-08-9]. Dostupné z: <http://economics.mit.edu/files/530>
- BEAUMONT, Elizabeth. *Promoting Political Agency, Addressing Political Inequality: A Multilevel Model of Internal Political Efficacy*. *The Journal of Politics* 73, no. 1 (2011): 216-31. doi: 10.1017/s0022381610000976.
- BULÍŘ, Aleš. Income Inequality: Does Inflation Matter? In: *International Monetary Fund: African Department* [online]. International Monetary Fund, January 1998 [cit. 2019-08-14]. Dostupné z: https://www-elibrary-imf-org.zdroje.vse.cz/doc/IMF001/03478-9781451928549/03478-9781451928549/Other_formats/Source_PDF/03478-9781451890587.pdf

- BIRDSALL, Nancy. Inequality and Global Coordination. *Carnegie: Endowment for International Peace* [online]. Washington, DC, 18.12.1998 [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/1998/12/18/inequality-and-global-coordination-pub-42>
- BIRDSALL, Nancy. *Life is Unfair: Inequality in the World, Foreign Policy, No. 111 (Summer 1998)* [online]. 1998 [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/c0e5/0737f0b5cb4f23304fdd865e488e94e6cabf.pdf>
- BIRDSALL, Nancy. *The World is not Flat: Inequality and Injustice in our Global Economy: WIDER Annual Lecture 9* [online]. Helsinki, Finland: UNU World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER), 2006 [cit. 2019-11-16]. ISBN 92-9190-825-8. ISSN 1455-3082. Dostupné z: https://www.cgdev.org/sites/default/files/archive/doc/commentary/speeches/Birdsall_WIDERpaper.pdf
- CABALLERO, José María. *Agricultura, reforma agraria y pobreza campesina* [online]. Lima, Peru: Instituto de Estudios Peruanos, 1980 [cit. 2019-11-09]. Dostupné z: <http://repositorio.iep.org.pe/bitstream/IEP/574/2/coleccionminima6.pdf>
- CASTELLÓ, Amparo, and Rafael DOMÉNECH. *Human Capital Inequality and Economic Growth: Some New Evidence*. The Economic Journal 112, no. 478 (2002): C187-200. <http://www.jstor.org/stable/798367>
- CASTILLO VERA, Paula. La Desigualdad de Ingresos en el Perú según el Censo de 1876. *ProQuest* [online]. Economía Vol. XL, N° 79, 2017, , 181-216 [cit. 2019-11-25]. ISSN 0254-4415. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/1993303295/fulltextPDF/A065FE277AC648D0PQ/1?accountid=17203>
- CONTRERAS, Carlos. *Economía* [online]. Lima, Peru: Fondo Editorial de la Pontificia Universidad Católica del Perú, 2008 [cit. 2019-10-20]. ISSN 0254-4415. Dostupné z: https://mpira.ub.uni-muenchen.de/10456/1/MPRA_paper_10456.pdf
- CUERVO ÁLVAREZ, Benedicto. La conquista y colonización española de América. *Historia Digital*, XVI, 28 (2016) [online]. 2016 [cit. 2019-10-08]. ISSN 1695-6214. Dostupné z: <https://dialnet.unirioja.es › articulo › 5580242>
- DABLA-NORRIS, Era, Kalpana KOCHHAR, Nujin SUPHAPHIPHAT, Frantisek RICKA a Evridiki TSOUNTA. *Causes and Consequences of Income Inequality:*

- A Global Perspective* [online]. International Monetary Fund, June 2015 [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1513.pdf>
- TSOUNTA, Evridiki a Anayochukwu I. OSUEKE. What is Behind Latin America's Declining Income Inequality? In: *IMF Working Paper* [online]. International Monetary Fund, July 2014 [cit. 2019-08-14]. Dostupné z: https://www-elibrary-imf-org.zdroje.vse.cz/doc/IMF001/21487-9781498378581/21487-9781498378581/Other_formats/Source_PDF/21487-9781498305082.pdf
- DAMON, Amy, Paul GLEWWE, Suzanne WISNIEWSKI a Bixuan SUN. *Education in developing countries – what policies and programmes affect learning and time in school? Rapport 2016:02 till Expertgruppen för biståndsanalys (EBA)* [online]. Stockholm: Elanders Sverige AB, 2016 [cit. 2019-11-23]. ISBN 978-91-88143-12-9. Dostupné z: <https://www.oecd.org/derec/sweden/Rapport-Education-developing-countries.pdf>
 - DOUGLASS, C. North. Institutions. *The Journal of Economic Perspectives* 5, no. 1 [online]. 1991, 97-112 [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1942704>
 - ECKSTEIN, Shlomo, Gordon DONALD, Douglas HORTON a Thomas CARROLL. *Land Reform in Latin America: Bolivia, Chile, Mexico, Peru and Venezuela: World Bank Staff Working Paper No. 275* [online]. Washington, DC: Development Economics Department, 1978 [cit. 2019-11-09]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/734091468743730889/pdf/multi0page.pdf>
 - EZROW, Lawrence. *Do economic inequality and political inequality go together?* [online]. Washington: WP Company LLC d/b/a The Washington Post, 2015 [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/1669817206?accountid=17203>
 - FARFÁNOVÁ BARRIOSOVÁ, Eva. *Synové boha Slunce: vzestup a pád říše Inků*. V Praze: Vyšehrad, 2019. ISBN 978-80-7601-124-3.
 - FIGAREDO, Cristina. Tackling corruption in Peru (2010-2018). *Centre of Public Impact: A BCG Foundation* [online]. 30.10.2018 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: <https://www.centreforpublicimpact.org/case-study/tackling-corruption-peru/>

- FISHER, John. The Intendant System and the Cabildos of Peru, 1784-1810. *The Hispanic American Historical Review*, Vol. 49, No. 3 (Aug. 1969), pp. 430-453 [online]. Duke University Press [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2511779>
- FURCERI, Davide, Prakash LOUNGANI a Aleksandra ZDZIENICKA. The Effects of Monetary Policy Shocks on Inequality: IMF Working Paper. *International Monetary Fund* [online]. December 2016 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: https://www.elibrary-imf.org.zdroje.vse.cz/doc/IMF001/23907-9781475563092/23907-9781475563092/Other_formats/Source_PDF/23907-9781475568486.pdf
- GALASSO, V. Nicholas. *The Drivers of Economic Inequality: A primer* [online]. Boston: OXFAM America, 2013 [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: <https://www.oxfamamerica.org/static/media/files/oxfam-drivers-of-economic-inequality.pdf>
- GOVERNMENT OF CANADA. *Nutrition in developing countries* [online]. 13.6.2017 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/global_health-sante_mondiale/nutrition.aspx?lang=eng
- GUPTA, Sanjeev a Michael KEEN, CLEMENTS, Benedict a Ruud de MOOIJ, ed. *Inequality and Fiscal Policy* [online]. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2015 [cit. 2019-08-15]. ISBN 978-1-51356-775-4. ISSN 978-1-51353-868-6. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.5089/9781513567754.071>
- HAGENAARS, Aldi, and KLAAS De Vos. *The Definition and Measurement of Poverty*. The Journal of Human Resources 23, no. 2 (1988): 211-21. doi:10.2307/145776, Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/145776>
- History of Currency in Peru. *Traducciones Especiales: Traducciones informadas y con acabado profesional* [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://traduccionesespeciales.wordpress.com/museografia/numismatic-museum-of-peru/>
- HRW. Peru: Events of 2016. *Human Rights Watch* [online]. New York [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/peru#d91ede>

- CHONG, Alberto a Mark GRADSTEIN. Inequality and Institutions. *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 89, No. 3 (Aug. 2007) [online]. 454-465 [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40043041>
- ILO. *The Labour Situation of Indigenous Women in Peru: A Study* [online]. Geneva: International Labour Office, 2016 [cit. 2019-11-14]. ISBN 978-92-2-131071-6. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_546285.pdf
- JÜTTING, Johannes a Christian MORRISSON. *Development and discrimination: Winning the battle* [online]. OECD Development Centre, March 2006 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: http://oecdobserver.org/news/archivestory.php/aid/1832/Development_and_discrimination_.html
- KEELEY, Brian. *Human Capital: How what you know shapes your life* [online]. Paris: OECD Publishing, 2007 [cit. 2019-09-14]. ISBN 92-64-02908-7 – No. 83931 2007. Dostupné z: <https://doi-org.zdroje.vse.cz/10.1787/9789264029095-en>
- KEELEY, Brian. *Income Inequality: The Gap between Rich and Poor, OECD Insights* [online]. Paris: OECD Publishing, 2015 [cit. 2019-06-26]. ISBN 978-92-64-24601-0. ISSN 1993-6753. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264246010-en>
- KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*. Aktualizované vydání. Praha: Sokrates, 2003. ISBN 978-80-86572-04-8.
- KLÍMA, Jan. *Dějiny Latinské Ameriky: vývoj oblasti, regionů a států*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. ISBN 978-80-7422-368-6.
- KRUGMAN, Paul. The Great Gatsby Curve. *The New York Times* [online]. 15.1.2012 [cit. 2019-08-05]. Dostupné z: <https://krugman.blogs.nytimes.com/2012/01/15/the-great-gatsby-curve/>
- MACKENBACH, Johan, Gwenn MENVIELLE, Domantas JASILIONIS a Rianne DE GELDER. *Measuring Educational Inequalities in Mortality Statistics: OECD Statistics Working Papers 2015/08* [online]. In: OECD Statistics Working Papers, 2015 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.1787/5jrpppx182zs-enh>
- MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Základy sociologie. ISBN 80-85850-61-3.

- NAVA, Armando Mendoza. *Inequality in Peru: Reality and Risks* [online]. Lima: Oxfam, 2015 [cit. 2019-11-24]. Dostupné z: https://peru.oxfam.org/sites/peru.oxfam.org/files/file_attachments/Inequality%20in%20Peru.%20Reality%20and%20Risks.pdf
- OECD (2015). *Multi-dimensional Review of Peru: Volume 1. Initial Assessment* [online]. Paris: OECD Development Pathways, OECD Publishing, 2015 [cit. 2019-11-10]. ISBN 978-92-64-24327-9. ISSN 2308-7358. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264243279-en>
- Peruvian Soles. © 1995-2019 XE.com Inc. [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://www.xe.com/currencyconverter/convert/?Amount=1&From=USD&To=PEN>
- PRING, Coralie a Jon VRUSHI. *Citizens' Views and Experiences of Corruption: Global Corruption Barometer Latin America & The Caribbean 2019* [online]. Berlin, Germany: International Secretariat, 2019 [cit. 2019-09-28]. ISBN 978-3-96076-126-6. Dostupné z: https://www.transparency.org/whatwedo/publication/global_corruption_barometer_latina_merica_and_the_caribbean_2019
- RIDGEWAY, Cecilia L. Why Status Matters for Inequality. *American Sociological Review* 79, no. 1 (2014): 1-16. <http://www.jstor.org/stable/4318752>
- ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-839-6.
- ROEDL, Bohumír. *Peru*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 80-7277-205-8.
- SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Economics*. 19th ed. New York: McGraw-Hill Education, 2009. ISBN 978-0-07-351129-0.
- SEMINARIO DE MARZI, Bruno a María Alejandra ZEGARRA. *Trends in regional inequality in Peru, 1795-2016* [online]. Lima, Peru: Research Center of the Universidad del Pacífico, June 2018 [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/326571442_Trends_in_regional_inequality_in_Peru_1795-2016
- SIMPSON, Miles. *Political Rights and Income Inequality: A Cross-National Test*. *American Sociological Review* 55, no. 5 (1990): 682-93. <http://www.jstor.org/stable/2095864>.

- STATISTA. *Income distribution inequality based on Gini coefficient in Latin America as of 2017, by country* [online]. [cit. 2019-12-03]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/980285/income-distribution-gini-coefficient-latin-america-caribbean-country/>
- The Robin Hood Index 2015. In: *Comstat: Data Hub* [online]. Comesa, 22.9.2016 [cit. 2019-08-06]. Dostupné z: <http://comstat.comesa.int/dobtztb/the-robin-hood-index-2015>
- THE WORLD BANK. GINI index (World Bank estimate) - Peru [online]. © 2019 The World Bank Group [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2017&locations=PE&start=1997>
- THE WORLD BANK. *International Bank for Reconstruction and Development International Finance Corporation and Multilateral Investment Guarantee Agency Country Partnership Framework for The Republic of Peru for the Period FY17-FY21: Report No. 112299-PE* [online]. The World Bank Group, 2017 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/522711493949637279/pdf/Peru-CPF-112299-PE-04102017.pdf>
- THE WORLD BANK. The World Bank In Peru. *The World Bank: IBRD, IDA* [online]. 2019 [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/country/peru/overview#1>
- THIRLWALL, A. P. a Penélope PACHECO-LOPÉZ. *Economics of Development: Tenth Edition* [online]. 10th ed. UK: Red Globe Press, 2017 [cit. 2019-09-14]. ISBN 978-1-57794-8. Dostupné z https://books.google.cz/books?id=QppMDwAAQBAJ&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- TODARO, Michael P. a Stephen C. SMITH. *Economic Development*. 11th edition. USA: Pearson, 2012. ISBN 978-0-13-801388-2.
- UNESCO. Bolivia: Education spending, percent of GDP. *The Global Economy.com* [online]. [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: https://www.theglobaleconomy.com/bolivia/Education_spending/
- UNESCO. Brazil: Education spending, percent of GDP. *The Global Economy.com* [online]. [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: https://www.theglobaleconomy.com/Brazil/Education_spending/

- UNESCO. Peru: Education spending, percent of GDP. *The Global Economy.com* [online]. [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: https://www.theglobaleconomy.com/Peru/Education_spending/
- VANDIVIER, David. What is The Great Gatsby Curve? *The White House: President Barack Obama* [online]. 11.6.2013 [cit. 2019-08-05]. Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2013/06/11/what-great-gatsby-curve>
- WALKER, Jo, Caroline PEARCE, Kira BOE a Max LAWSON. *The Power of Education to Fight Inequality: How increasing educational equality and quality is crucial to fighting economic and gender inequality* [online]. Oxford: Oxfam GB, 2019 [cit. 2019-11-23]. ISBN 978-1-78748-493-1.
- WENDELL, Bell. A Conceptual Analysis of Equality and Equity in Evolutionary Perspective. *Yale University* [online]. 1986 [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/194659923/C1A4399EE0E34E4BPQ/4?accountid=17203>
- WHO. *Nutrition: Nutrition for Health and Development* [online]. © 2019 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://www.who.int/nutrition/nhd/en/>
- WILLEMS, Sanne. Capacity4devhome page. *European Union* [online]. 2014 [cit. 2019-11-24]. Dostupné z: <https://europa.eu/capacity4dev/article/improving-water-and-sanitation-conditions-slum-dwellers-kenya>
- YANDLE, Bruce, Maya VIJAYARAGHAVAN a Madhusudan BHATTARAI. The Environmental Kuznets Curve: A Primer. In: *PERC Research Study* [online]. International Monetary Fund, May 2002 [cit. 2019-08-14]. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/ca8e/b9a0e139b1a52161971f3dd5ddf922cb75e9.pdf>